

Göç ve Ulus Devlet Üzerine Batailleci Bir Bakış: İndirgenemez Bir Güç Olarak Aktif Maddenin Politikası*

A Bataillean Perspective on Migration and the Nation-State: The Politics of Active Matter as an Irreducible Force

Ahmet Er¹

¹İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü, Doktora Öğrencisi, İstanbul, Türkiye

Sorumlu yazar /

Corresponding author : Ahmet Er

E-posta / E-mail : ahmeter2019@ogr.iu.edu.tr

*Bu makale “Georges Bataille’in Temel Materyalizm Düşüncesi Bağlamında Ulus Devlet ve Göç Arasındaki Gerilim” başlıklı Yüksek Lisans tezinden türetilmiştir.

ÖZ

Bu çalışma, Bataille’in temel materyalizm kavramı aracılığıyla göç olgusu ve klasik materyalizmin indirgemeci yaklaşımları arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır. Bataille’in *formsuz* madde anlayışı, klasik materyalizmin kavramsal idealizmine karşı çıkarak, madde teriminin bayağılık ve aşağılık anlamlarını ön plana çıkarır. Bu yaklaşım, göçün toplumsal bir tehdit olarak değil, homojen kültürün ayrılmaz bir parçası olarak yeniden değerlendirilmesine olanak tanır. Bu çalışma, Bataille’in homojen ve heterojen kavram çiftleri üzerine inşa edilerek, ulus-devlet ve göç arasındaki ilişkiyi politik açıdan yeniden düşünmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın amacı maddeyi pasif ve indirgemeci bir biçimde ele alan klasik materyalist görüşler ile göç olgusunun ele alınışı arasındaki paralelliği inceleyerek, göçün sadece bir problem olarak değil, toplumların yapı taşlarından biri olarak anlaşılması gerektiğini vurgulamaktır. Bataille’in materyalizm eleştirisi, maddenin formsuz ve bayağı özellikleriyle ele alındığında, göç hakkında yeni bir bakış açısı sunar. Bu bakış açısı, göçü dışsal bir tehdit olarak değil, homojen kültürler içinde temel bir tepki olarak tanıma imkânı sağlar. Çalışma, bu yaklaşımın, göç hareketlerinin daha derinlemesine anlaşılmasına katkıda bulunacağını ve onların toplumları şekillendirmedeki temel rolünü vurgulayacağını iddia etmektedir. Bataille’in düşünceleri aracılığıyla, bu araştırma, klasik materyalizmin indirgemeci görüşlerini sorgulamakta ve göçü daha incelikli bir perspektiften ele almayı önermektedir. Göçün temel materyalizm merceğinden analiz edilmesinin, toplumsal yapılar üzerindeki karmaşık etkilerini anlamada hayati olduğunu savunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bataille, homojen, heterojen, aktif madde, göç

Başvuru/Submitted : 01.08.2024

Revizyon Talebi/
Revision Requested : 30.11.2024

Son Revizyon/
Last Revision Received : 04.12.2024

Kabul/Accepted : 04.12.2024

Online Yayın /
Published Online : 31.12.2024

This article is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0)

ABSTRACT

This study explores the relationship between migration and classical materialist reductionist approaches to matter through Bataille's concept of base materialism which focuses on the idea of formless matter. Bataille's notion of formless matter challenges the conceptual idealism of classical materialism by emphasizing the baseness and lowness of matter, understood in its vulgarity. His provocative use of the term "base" serves as a declaration: the baseness of matter is not something to be overlooked or dismissed, but rather embraced as a fundamental characteristic of its irreducible nature. Bataille's idea of formless matter opposes the conceptual idealism of classical materialism, highlighting the notions of baseness and lowness in the sense of vulgarism of the concept of matter. Bataille's provocative usage of the word base is a declaration of the baseness of matter is not. By doing so, it allows for a reevaluation of migration not as a social threat but as an integral part of homogeneous culture. This work draws on Bataille's dualism of homogeneous and heterogeneous concepts to rethink the political philosophy concerning the nation-state and migration. The analogical relationship between passive, reductive materialist views and migration is examined, emphasizing that migration should be understood beyond a mere problem. Instead, it should be seen as a constitutive element of societies. Bataille's critique of materialism suggests that matter, when viewed through its formless and base characteristics, can offer a new perspective on migration. This perspective allows for the recognition of migration as an essential response within homogeneous cultures rather than an external threat. The study argues that this approach provides a more profound understanding of migration movements, acknowledging their foundational role in shaping societies. By integrating Bataille's theories, this research aims to challenge the reductionist views of classical materialism and propose a more nuanced interpretation of migration. It contends that migration, analyzed through the lens of base materialism, is vital for comprehending its complex impact on social structures.

Keywords: Bataille, homogeneous, heterogeneous, active matter, migration

EXTENDED ABSTRACT

Migration, one of the predominant issues of our contemporary world, is a human movement that, despite its disruptive nature, plays a foundational role in the formation of human culture. Before the entrenched concepts of society, state, citizenship, and homeland, there lies migration, whose problematic status in today's world needs to be critically questioned. This study draws an analogical relationship between migration, often perceived as a problem to be eradicated, and the passive and reductionist material approaches in classical materialist views. This relationship is highlighted through the ideas of Georges Bataille, emphasizing the cyclical nature of dualistic approaches such as problem-solution and cause-effect. Consequently, Bataille's notion of base materialism, which focuses on the irreducible aspects of matter, allows for considering migration not as an external threat but as an integral part of internal, or homogeneous, human culture.

Approaching migration movements through Bataille's base materialism necessitates focusing on the formless aspect of matter, contrary to the matter-form dualism. Explicitly, the term "base" in Bataille's materialism, which includes meanings of baseness and vileness, should be understood as a counteraction against the conceptual idealism in classical materialist views. Bataille illustrates the foundational function of the human toe dipped in mud to emphasize the grounding role of matter, in contrast to the overemphasis on the head, symbolizing reason and authority in modern civilization. This perspective critiques the tendency to disregard foundational but lowly perceived elements that significantly contribute to human culture and civilization.

This study examines migration through the lens of Bataille's base materialism, exploring concepts such as irreducibility, logical difference, baseness, and active matter. The primary objective is to investigate what insights and conclusions might be derived when Bataille's perspective is applied to migration, particularly through the example of refugees. By employing Bataille's ideas, this study argues that base materialism provides a conducive framework for understanding migration movements as a foundational element rather than merely a problem to be solved.

Bataille's dualistic and relational dialectical dynamic (homogeneous/heterogeneous, mana/taboo, etc.) aims to reveal a similar dualistic relationship between the nation-state and migration. The prevalent understanding of migration as a problem is often one-sided, focusing on migration itself. From a broader perspective, the notion that a solution requires a problem is explored through the dialectic relationships of form and matter, master and slave, as interpreted by Bataille as an alternative to Hegelian idealism. Staying true to this perspective, the cyclical nature of reconciliation is examined through the homogeneous/heterogeneous dichotomy, emphasizing the political nature of the problem itself. This suggests that migration can be seen as a form of self-critique of the nation-state and society.

In the homogeneous system where matter is grounded by form, the dialectical relationship between these concept pairs implies that the solution does not create the problem. This draws attention to the possibility of using the problem as a rational tool of homogeneous power in the practical derivatives of the heterogeneous. This can be understood as

an alternative interpretation of the state's self-identity in Hegelian philosophy when re-examined through Bataille's concept pairs of heterogeneous/homogeneous.

When these concepts are applied to the terms nation-state and migration, the state rationalizes its existence around the nation, functionalizing the nation as its meaning (elevated heterogeneity/sacredness). Thus, while the state regulates its taboos that threaten its homogeneity through laws, elevated national values manifest as right-wing heterogeneity. The state's ideals, established for grounding homogeneous productivity, are violated by left-wing, base heterogeneity. However, homogeneity creates the extreme or wasteful heterogeneous elements it designates as threats. Reducing everything to productivity and economic utility also determines which elements are considered threats based on homogeneous functionality.

The tension between the nation-state's homogeneity and migration is framed by identifying migration as a crisis and a threat, stemming from state-originated decisions. The state creates migration as a threat while integrating this base, left-wing heterogeneity into the right-wing heterogeneity it justifies. This duality reveals the tension between the elevated heterogeneity of the right-wing and the unassimilable base heterogeneity of the left-wing. Thus, the issue of migration, particularly through refugees, signifies the irreducible and sensitive left-wing heterogeneity that the homogeneous system cannot assimilate.

In this context, the relationship between causality dissolves, and one does not become the problem or solution of the other. The fixed ideal perspective of seeing migration as a problem is a judgment of the abstraction method emphasized in base materialism. Therefore, approaches proposing the solution of migration as a problem by the nation-state resemble the dynamic of abstracting and subjugating the impossible in idealist/materialist presuppositions. Bataille's perspective, free from fixed constants, highlights the transformative aspect of threats in coexistence, showing that migration cannot be merely dismissed as a surplus needing elimination, reform, or integration.

Giriş

Göç hareketlerini, Bataille'ın temel materyalizm görüşü ile ele almak, madde-form dualizmine karşı, *formsuz* olana odaklanmayı gerektirmektedir. Açıkça ifade etmek gerekirse, bu görüşteki Fransızca bas ya da İngilizce base kelimesi bayağılık, aşağılık¹ gibi anlamları içerir. Maddeyi bu anlamlarla ele almak, klasik materyalist görüşlerdeki kavram idealizmine bir karşı çıkış olarak düşünülmelidir. Bataille, *formsuz* madde anlayışı için insanın çamura bulanmış ayak baş parmağını örnek göstererek insanı iki ayağı üzerinde yürüyebilir hale getiren bu uzvun temellendirme işlevine dikkat çeker.²

Fakat Bataille için insan buna rağmen ayaklarına değil, en çok başına³ değer vererek kendisini bugünkü medeniyeti oluşturmasını sağlayan baş parmaklarından arındırır. Bu fikir, insanın kültürü temellendirmede etkisi olan bir uzvu reddedip akıl ve otorite ile özdeş tuttuğu başını yüceltmesine bir tepki olarak anlaşılmalıdır. Çünkü bu bakış açısı ile düşünülürse, insanın antropolojik ve dolayısıyla kültürel olarak temel bir işleve sahip olan baş parmağını bayağı ve aşağılık olarak görüp onu yerinden ettiği çıkarımına ulaşılabilir. İnsanın bedenini önem hiyerarşisine koyarak aldığı bu tavır ya da konum, yapısal olarak en altta ve aşağıda olanın temel olma işlevinin göz ardı edilmesine karşılık gelir. Bu sebeple Bataille'ın materyalizm görüşündeki bas kelimesini “temel” olarak çevirmek hem insanın bu konumlanışına hem de bundan dolayı klasik materyalizmde geliştirdiği madde düşüncesindeki temellendirmeyi ihlal (transgression) etmesine dikkat çekmek amacı taşımaktadır. Ayrıca bas kelimesinin “aşağı” anlamının “yukarı” kelimesi ile dualist bir ilişki içinde olmadığı da belirtilmelidir. Buradaki “aşağı” dualist bir karşıtlık içinde değil, onun da aşağısında bir zemin olarak düşünülmelidir. Böylece, Bataille “aşağı”yı maddenin bir niteliği olarak ele alırken klasik materyalizmin indirgemeci bakış açısından uzaklaşmaktadır. Diğer bir deyişle yineleyecek olursak, Bataille'ın temel materyalizmdeki madde, klasik materyalizmdeki maddenin en altta ve aşağıda olma konumundan farklıdır.

Göç hali hazırda içinde yaşadığımız toplumların temeli olarak anlaşılabilen bir olgudur.⁴ Ancak diğer yandan günümüzdeki göç hareketleri ya da göç edenlerin durumu, büyük baş parmağa karşı alınan tavır ile paralellik teşkil etmektedir. Göçün toplumların oluşumundaki temellendirici yönünün göz ardı edilmesine karşılık gelen bayağılık kendini, göçün ıslah edilmesi gereken bir fazlalık olarak değerlendirilmesinde gösterir. Çalışmada, Bataille'ın maddeyi ele alırken vurguladığı indirgenemezlik, mantıksal olmayan fark, bayağılık, aktif madde gibi kavramları incelenmektedir. Çalışmanın asıl amacı ise Bataille'ın önerdiği bu görüş, göçe ve özellikle daha tutarlı olmak adına mülteciler örneğine uygulandığında, ne tür sonuçlara ulaşılabilirliğine dair sorgulama yapmaktır. Dolayısıyla bu çalışma temel materyalizmin mülteciler üzerinden göç hareketlerini düşünmek için elverişli olduğunu iddia etmektedir.

1. Aktif Madde: Formsuzluk

Bataille'ın genel olarak felsefi anlayışına bakıldığında öz, köken, özdeşlik tamamlanmışlık gibi idealist kavramlara karşı eleştirel bir tavrın hâkim olduğu görülür. Bir örnek vermek gerekirse, Bataille, “Yalnızca tamamlanmamış bir evren olsa da, her bölümün anlamı bütününekinden daha az değildir.”⁵ derken tamamlanmış, sistematik bir bütün tasarımına karşı çıktığını göstermiş olur. Bu bütün düşüncesi ya da özdeşlik Bataille'ın felsefesinde, dualist kavramların birbiri içinde çözünüp aynışmasına karşılık gelir. Bu çözünmenin hiçbir zaman gerçekleşmeyeceği ile ilgili sorgulamaları ise Bataille'ın perspektifinin ana motifi durumundadır. Bu özdeş felsefeye karşı tutum, Bataille'ın Hegel⁶'in tin felsefesine karşı bir eleştirisidir. Daha açık olarak ifade etmek gerekirse,

¹ Denis Girard, Gaston Dulong, *Cassell's New French-English English-French Dictionary*, (London: Cassel and Company LTD, 1964), 80.

² Georges Bataille, “Visions of Excess Selected Writings 1927-1939”, trans. Allan Stoekl – Carl R. Lovitt – Donald M. Leslie Jr., *Theory and History of Literature*, Vol. 14, (US: University of Minnesota Press, 1985), s. 20.

³ “*Acéphale*, başsızdır; bu sadece insanın düşüncelerinden kaçışını değil, aynı zamanda başsız bir organizasyonu, hiyerarşiyi reddeden bir yapıyı simgeler. Bataille, Sürrealistleri hiyerarşik olmakla eleştirmiştir ve hiyerarşi, faşist organizasyonların belirgin özelliğidir. Çizimi yapan Andre Masson, hemen başsız bir figür gördüğünü ifade eder: “Ona hemen başsız olarak baktım, bu ona uygun olurdu, ama bu ağır ve kuşkuyla başla ne yapmalıydım? – Karşı konulamaz bir biçimde, kendini cinselliğin üzerine yerleştiriyor, ‘ölümün başı’ ile onu maskeliyor. Şimdi kollar? Otomatik olarak bir el (soldaki!) bir hançer tutuyor; diğer el ise yanan bir kalbi yoğuruyor (bu kalp, Çarınha Gerilen'e ait değil, bizim efendimiz Dionysos'a ait). (. . .) Pektoral kaslar keyfe göre yıldızlanmış. İyi, bu kadar tamam, ama mideyi ne yapmalı? O boş kap, burada başka bir yerde bizim sembolümüz haline gelen Labirent'i taşıyacak.” Bu çizim, Georges Bataille'in gözleri önünde anında yapılmış ve ona oldukça hoş gelmiştir.” Bkz. Georges Bataille, *Encyclopedia Acephalica*, çev. Iain White, (London: Atlas Press, 1995), 12.

⁴ Göçün sabit toplumsal hareket üzerinden değerlendirilmesine ilişkin eleştirel değerlendirme için bkz: “Göçmen A ülkesinden B ülkesine, yani sabit toplumsal noktadan ötekine giden kişi olarak tanımlanır. Toplumsal noktaların sabit olduğu esas alınır, göçmen de geçici ya da kalıcı olarak sabitliğini ya da toplumsal üyeliğini kaybedendir. Böyle bir tanımın politik sonuçları da vardır. Mekân-zaman bağlamındaki tanımda hareket AB çizgisi olarak düşünüldüğünden, bu çizgi sonsuz sayıda sabit mekân-zaman birimine bölünebilir ve nihayetinde hareket sistem içinde temsil edilemez: Göçmen de, temsil edilmeyen, ama sistemde toplumsal açıdan temsil edilmeyen kişi olarak yine de var olan politik figürdür.” Thomas Nail, *Göçmen Figürü*, çev. Dilşâ Ritsa Eşli, (İstanbul, İletişim Yayınları, 2022), 26.

⁵ Georges Bataille, *Lanetli Pay*, çev. Işık Ergüden, (Ankara: Dost Kitabevi, 2010), 9.

⁶ Hegel, geliştirdiği diyalektik mantık, fenomenoloji ve tin düşüncesi ile kendisi hakkında birbirine zıt birçok yorumla sahip bir filozoftur. Dolayısıyla, bu çalışmada bahsi geçen Hegel de Bataille'in Kojève'den aldığı derslerden mütevellittir. Ali Şahin'in tanınma diyalektiğini tasnif ettiği Hegel felsefesinde Bataille şu kategoriye girmektedir: “Güç ve Tahakküm içeren ilişkiler (köle-efendi ilişkisi adı altında sembolleştirilen- aslında Fransız filozoflarında bu minvalde en azından Kojève dolayısıyla Marksist bir söylemi de ardına alarak, tamamıyla Hegel'i bundan dolayı yorumladıkları – patron-işçi ilişkisi olarak da yorumlanabilecek karşılıksız her türlü ilişki).” Bkz. Alıntılaman Özlem Derin, “Bataille'da İhlal Kavramı”, (Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2019), 105.

Onun [Hegel'in insanı] içinde birey ölmüştür, yüksek gerçekliğin ve devlet hizmetinin içinde emilmiştir: geniş anlamda, “devlet insanı” tarih nehrinin döküldüğü denizdir. İnsan devlete katıldığı ölçüde hayvanlığı ve bireyselliği terk eder; evrensel gerçeklikten ayrı değildir. Dünyanın tek başına bırakılabilir her kısmı bütünlüğe gönderme yapar, ama dünya devletin yüce mercii ancak kendine gönderme yapabilir.⁷

Hegel'in insanı bir parça olarak ele aldığı ve bir bütünde, diğer bir deyişle devlette, anlam kazandığı felsefesi, Bataille için mümkün değildir. Şöyle ki her şeyin özdeşlikte çözünerek tamamlandığı bir ideal sistemde bilme sorunu da olmayacağından dolayı Bataille'a göre Hegel her şeyi bilmek uğruna indirgenemez olanı yani öteki'yi yok saymak durumunda kalmıştır. Bataille bu yorumunu *İç Deney* isimli kitabında şöyle belirtir:

Hegel'in yapısı, çalışma ve “tasarı” felsefesidir. Hegel insanı, –Varlık ve Tanrı– tasarının içinde tamamlanıyor, bitiyor. Her şey olmak isteyen ipse başarısızlığa uğramıyor, gülünç, yetersiz olmuyor ama özel kişi, çalışmanın yollarına bağlanmış köle, birçok zikzaktan sonra evrenselin tepesine ulaşıyor. Bu bakış biçiminin tek engeli (zaten eşi olmayan ve ulaşılamayan bir derinlikteki) insandaki tasarıya indirgenemeyen şeydir: İnsanı –en son noktada– tasarının yadsınmasına (bununla birlikte insan tasarıdır) bağlayan, yargılamaya dayanmayan varoluş, gülüş, esrime –insan en sonunda olduğu şeyin ve insansal tüm olumlamının yok olmasının içinde kaybolur.⁸

Bataille, ifadeden de anlaşılacağı üzere, Hegel'in tanınma diyalektiğindeki insanın bu dünyada “kendini evinde hissetmek”⁹ için kendine yabancı geleni temellük etmesine karşı çıkmaktadır. Başka bir deyişle Bataille, insanın ya da tinin öteki olanı kendine mal ederek bir özdeşliğe ulaşamayacağını ve bu *Aufhebung*¹⁰ felsefesinin sürekli sekteye uğrayacağı konusunda ısrarcıdır. Çünkü bu özdeşliğin gerçekleşmesini engelleyen, indirgenemeyen bir öteki her zaman söz konusu olacaktır.

Dennis Hollier, Bataille'ın madde'si ile ilgili olarak “şeylerinin oluşumunun zirvesinde felsefi ve dini idealizmin yerini almak isteyen, Marksist anlamda bir tutuma sahip olmadığını belirtir.¹¹ O halde, bunun öncelikle insanın yerleşik kültür ve medeniyetine karşı eleştirel bir tavır olduğu kesindir.

Bataille'ın madde karşısında aldığı bu konum, onun tüm fikirlerinde görülebilir. Şöyle ki madde ile ilgili bu karşı çıkış aslında felsefenin, düşüncenin ve bilmenin başat niteliklerine dairdir. Düşünce en genel haliyle, Bataille için insanı kısıtlayan ve tahakküm altına alan bir özelliğe sahiptir; düşüncenin bu etkisi Hegel yüzündendir: Bataille kavramların her birini bir hapisaneye, filozofları ise “zihnin görkemli yapılarının gardiyanları”na benzeterek Hegel'i en başa koymaktadır.¹² Buradaki madde anlayışı ile Bataille, madde-form dualitesini yıkarak düşüncüyü, felsefenin sınırlarından taşımaktadır. Bu ise “formsuz madde”yi düşünmek ile mümkündür. Yukarıdaki benzetme ile ifade edecek olursak, maddeyi formsuz düşünmek, hapisanesiz bir madde düşüncesine karşılık gelir. Bu durumda dikkati çeken şey, bunun imkânsız oluşudur. Bataille'ın vurgulamak istediği felsefenin soyut düşünce zemininde bir etkinlik olarak kalmasının bu tür bir çelişkiye neden olacağıdır. İndirgenemez, söylenemez, telaffuz edilemez, gösterilemez gibi kavramlar ya da nitelikler, Bataille'a göre felsefenin ve düşüncenin bu idealist yönü ile ilgilidir: “Soyut olan, homojen sistemin asimile edilemeyişi düşünme girişimi, form ile benzerliğidir.”¹³ Bu türden bir soyutlama ile maddeye yakınlaşmanın sonucunda karşılaşılan açmazlara dikkati yönelten temel materyalizm, Bataille'ın Gnostisizm ile ilgili görüşlerinde daha açıktır. İyi ve kötü kavramlarının dualist ilişkisine dikkat çeken Bataille, bu iki kavram arasındaki zıtlığın Hegel'in diyalektik felsefesinin temelinde olduğunu belirtir.¹⁴

Gnostisizm, Bataille'ın aktif madde düşüncesini geliştirdiği en önemli referanslardan biridir. “Materialism” adlı kısa yazısında Bataille, çoğu materyalist düşüncenin tinsel varlıkları tedavülden kaldırmaya yönelik eğilimleri olmasına rağmen şeylerin düzenini hiyerarşik olarak idealize ettiğini belirtir. Bununla birlikte Bataille, maddenin kendisinde ideal ve değişmez olanı aramanın, materyalizm ve idealizm arasında bu yönden bir fark olmadığını tespit eder. “Base Materialism and Gnosticism” adlı yazıda ise maddede idealize edilemeyen, diğer bir deyişle form verilemeyen bir yanın olduğu vurgulanır. “Temel madde (*base matter*)” insanın yüksek amaçlarına yabancı ve dışsaldır.¹⁵ Bu da ontolojik bir makineye indirgenemeyen bir madde düşüncesine karşılık gelmektedir. “Madde, kendisinin ve düşüncenin dışında ona boyun eğilendir”¹⁶ derken Bataille, temel materyalizmin maddenin formu ile birlikte bozulduğuna, maddenin yıkıcı

⁷ Georges Bataille, *İç Deney*, çev. Mehmet Mukadder Yakupoğlu, (İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2018), 144.

⁸ Bataille, *İç Deney*, 68.

⁹ Karl Löwith, Hegel'den Nietzsche'ye, çev. Reyhan Ay, (İstanbul: Otonom Yayıncılık, 2021), s. 197.

¹⁰ Hegel olumsuzlama ve ortadan kaldırma ile muhafaza etmenin, özneleri eşitleyeceğini savladığı bu kavram ile adaptasyon ve entegrasyonun, üstesinden gelmekle (*aufheben*) mümkün olduğunu da belirtmiş olur. Bkz. Derin, “Bataille'da İhlal Kavramı”, 122. *Aufhebung*'un tamamlanması imkânsız özdeşliğin Agamben üzerinden politik olarak yorumu için ayrıca bkz. Andrew Norris, “Giorgio Agamben and the Politics of the Living Dead.” *Diacritics* 30, 4 (2000), 42.

¹¹ Denis Hollier, *Against Architecture: The Writings of Georges Bataille*, trans. Betsy Wing, (USA: The MIT Press, 1992), 135.

¹² Rodolphe Gasché, *Georges Bataille: phenomenology and phantasmatology*, trans. Roland Végső, (California: Standord University Press, 2012), 240.

¹³ Gasché, *Georges Bataille*, 241.

¹⁴ Bataille, “Visions of Excess Selected Writings 1927-1939”, 45.

¹⁵ Bataille, “Visions of Excess Selected Writings 1927-1939”, 51.

¹⁶ Bataille, “Visions of Excess Selected Writings 1927-1939”, 50. Egemenlik ve güç iddiasında bulunmayan otoriteye boyun eğmek ile ilgili “Tek Otorite Olarak Deneyim” alt başlığına ayrıca bkz. Georges Bataille, *İç Deney*, 28-31.

olduğuna dikkat çeken bir anlayış olduğunu gösterir. Bu madde anlayışına Bataille'in şu kıyaslaması da örnek olarak gösterilebilir: "Gerçekten de madde ancak *mantıksal olmayan farklılık* tarafından tanımlanabilir; yasa karşısında suç neyse, evrenin ekonomisi karşısında bu da onu temsil eder."¹⁷ Şöyle ki "Formless" isimli yazısında, form veren olarak tanımlamanın "*formsuz(formless)*" kelimesinin sözlük tanımını yapmasının çelişkili olduğuna dikkat çeker.¹⁸ Bahsettiği "mantıksal olmayan farklılık" a karşı mantık tarafından tanımlanacak bir madde kavramı, bir sözlüğün "formsuz" terimini tanımlamasına benzer bir absürtlük içermektedir. Bu kısa yazıda, formsuz teriminin kendi anlamından ötürü tanımlanmaya elverişli olmaması, evrenin hiçbir şeye benzetilememesine rağmen tanım dahilinde form kazandırılması ile ilişkilendirilir. Evreni düşünebilmek için, evrenin tanımlanması için gereken referansın olmaması görmezden gelinerek evren tanımlanır; evrene form verilir.

Bu tanımlama mekanizmasının Gnostisizm içindeki iyi ve kötü arasındaki fark ve onun mantığın dışında olarak değerlendirilmesine ilişkin şu açıklama yerinde olacaktır: "İki Tanrı'nın [iyi ve kötünün] zıtlığı değil, fakat Tanrı ve maddenin zıtlığı, madde kendi özgül doğası ile ikinci ilke olarak ruhtan farklı ve ondan türemeyen[dir]."¹⁹ Böylece "maddeyi düşünmek", idealizmin dışında, kendini olumsuzlayabileceği herhangi bir form-kavram (Tanrı, tin, akıl, v.b.) ile mantıksal fark içinde düşünülmemen ve *Aufhebung* mekanizmasının inşacılığından uzak bir bakış açısının olanaklılığına yönelir.²⁰ O halde temel materyalizmi şöyle özetlemek mümkündür:

Aslında temel madde yüksek'in kökenidir ve yüksek'e azap vermeyi sürdüren ve onu aşağı'ya geri getiren olduğunda, bu temel maddeyi, aşağı olarak reddeden yüksek'in pozisyonundan kaynaklanır. Bu da temel maddeyi yüksek ve aşağı'nın onların paylaştıkları olarak onlardan ve zıtlıklarından bağımsız bir pozisyona yerleştirir.²¹

Bu durum önceden de anlatıldığı üzere Bataille'in "Big Toe" isimli çalışmasında ayak baş parmak uzvu üzerinden temellendirmenin, eleştirilen soyut düşüncedeki indirgemeci yöntem ile ilgili bir görmezden gelmeye işaret eden bir tür başkaldırı olduğu açıktır. Şimdi bu madde anlayışının diğer düşüncelerde nasıl uygulandığına bakarak işlevi üzerinde düşünmek gerekmektedir. Böylece bu türden bir madde anlayışının referans aralığı ve ortaya çıkabilecek söylem ve tasarıları açısından nasıl değerlendirildiği de anlaşılır olacaktır.

Allan Stoekl'in *Bataille's Peak: Energy, Religion and Post Sustainability* adlı çalışması, bu bakımdan, Bataille'in madde anlayışını Giordano Bruno ve Marquis de Sade ile ilişkisi açısından bir yeniden düşünme girişimidir. Buradan yola çıkarak Bataille'in madde ve enerji arasında kurduğu ilişkinin Bruno'nun Tanrı ve Sade'in doğa-enerji düşüncelerinde benzerliklerine bakmak önemlidir. Bruno'nun Tanrı anlayışında, formsuz madde, form verilmiş maddeyi önceler.²² Bu bakımdan Bataille'in madde düşüncesine yakın olmakla birlikte bölünebilir/bölünemezlik gibi dualist Tanrı anlayışının olmadığı Bruno'nun Tanrı kavrayışı, birbirine indirgenebilir zıtlıkların öncesinde bir madde anlayışını esas alır. Stoekl'a göre Bruno, pasif/formlu ve aktif/formsuz bir madde anlayışı ile bu muğlak Tanrı anlayışını Kopernik devrimindeki güneş merkezli kozmogoni ile açıklar.²³ Bruno, güneş merkezli anlayışa ilişkin olarak maddenin kendisinin merkezde olduğu bir Tanrı anlayışı geliştirmiştir. Bu anlayışta madde, algılanabilir ve algılanamayan dualitesi ile ele alınır.²⁴ Algılanabilir olan madde, zanaat ve sanat ile maddenin form almış ya da verilmiş, yapay (artificial) ve pasif hali iken maddenin formsuz, doğal ve aktif hali maddenin temelidir; maddenin bireysel form almasını sağlayandır. Maddenin aktif olarak dönüştürücü (oluşturucu ve bozucu) hareketi, Bruno'ya göre doğanın bir eylemidir. Bu bakımdan, Bruno'nun Tanrısı, Tanrının sadece formdan ibaret olduğu geleneksel metafizik görüşlerden farklıdır. Bu görüşte Tanrı, maddenin oluş ve bozulmasına dahil edilmektedir. Tanrı, maddenin dualitesi üzerinden, yani ona hiyerarşik olarak karşı bir konumda olamayacak bir dualite içinde, yorumlandığı için doğanın hareketi de aşkın olabilecek bir niteliğe sahip değildir.

Bu türden bir dualist anlayışı, Bataille'in Gnostisizm açısından madde ile kurduğu ilişkide de görmek mümkündür. Çünkü Bataille, Gnostisizm içinde de birbirine zıt olarak kavranan kuvvetlerin (iyi-kötü, aydınlık-karanlık) birbirine

¹⁷ Georges Bataille, *Lanetti Pay*, 35.

¹⁸ Bataille, "Visions of Excess Selected Writings 1927-1939", 31.

¹⁹ Denis Hollier ve Hilari Allred. "The Dualist Materialism of Georges Bataille." *Yale French Studies*, 78 (1990), 127.

²⁰ Bu türden bir düşünme etkinliği için karşılaştırmalı olarak Blumenberg'in fikirlerine bakmak önemlidir. Kavramsal olmayan üzerine düşünme, Blumenberg'in kavramı nesne eksikliği ve nesnenin ikamesi olarak ele aldığı bir anlayıştır. Bu eksiklik ve ikameye dair, görmenin diğer duyuların eksikliği ile ilişkisinde bir önceliği olduğundan bahseder. Dokunsal ya da işitsel bir mesafe, görme duyusuyla tamamlanmaya çalışılır. Kavram ve nesne arasındaki ilişki de buna benzerdir. Görmeye konu olan zaman ve mekânın büyüdüğü bir durumda ise tüm duyuş erişilebilirliğin yerini kavram alır. Dolayısıyla akıl, dünya, ben, zaman, mekân gibi nesne kipine ait olmadığı için hiçbir yerde mevcut hale gelemeyen şeyleri tamamlayan bir işlev ile ön plana çıkar. Fakat akıl, kavramla bu eksikliği tam olarak ikame edemez. Blumenberg, kavramın, ona yüklenmiş felsefi beklentileri hüsrana uğratacak şekilde, aklın niyetlerini gerçekleştirmediğini, sadece niyetlerinin seyrini, yönelimlerini yerine getirdiğini belirtir. Bkz. Hans Blumenberg, "The Theory of Non-Conceptuality", *History, Metaphors, Fables: A Hans Blumenberg Reader*, edit. Hannes Bajohr, Florian Fuchs, Joe Paul Kroll, (Ithaca: Cornell University Press, 2020): 257-295.

²¹ Benjamin Noys, "Georges Bataille's Base Materialism," *Journal for Cultural Research* 2, 4 (1998), 501.

²² Allan Stoekl, "Bruno, Sade, Bataille: Matter and Energy, Death and Genorosity", *Bataille's peak: energy, religion, and postsustainability*, (Minneapolis: The University of Minnesota Press, 2007), 9.

²³ Stoekl, "Bruno, Sade, Bataille: Matter and Energy, Death and Genorosity".

²⁴ Stoekl, "Bruno, Sade, Bataille: Matter and Energy, Death and Genorosity", 4.

karşıt biçimde bir ilişkisi olmadığını, kendi madde görüşünü destekleyecek bir açıdan ele alır. Buna göre, Gnostisizmdeki “ana motif ya da nakarat (*leitmotiv*)” maddenin aktif bir ilke olması ile anlaşılır.²⁵ Bu görüşte öne çıkan aktif olma ilkesi, Bruno’nun madde anlayışındaki formsuzluk ve indirgenemezlik ile paralellik oluşturur. Bataille için, örnek vermek gerekirse, maddenin indirgenemezliğinden ötürü bize göre bir otonomiye karanlık olarak sahip olması, *aydınlığın yokluğuna* bağlı bir sahip olma durumu olarak anlaşılabilir. Başka bir örnek daha vermek gerekirse, maddenin *kötülüğü, iyiliğin yokluğuna* bağlı değildir. Böylece *karanlık ve kötülüğün, aydınlık ve iyiliğin yokluğuna* bağlı olarak belirmediği bu anlayış, otoriter bağlılık ilişkisini ortadan kaldırma amacı taşır. Daha önce de belirtildiği üzere bir düşünce geleneğinin eleştirisi olarak ele alınan bu madde anlayışı aslında Helenistik tinin maddeyi ve kötüyü üstün ilkelerin bozulması olarak tanımlamasına karşı çıkan hiyerarşik olmayan bir perspektif içerir. Kopernik devrimine geri dönerek Bruno’nun Tanrı-madde düşüncesiyle bu alternatif dualist düşünceyi ele aldığımızda, güneş merkezli felsefenin, insanın merkeziliğini, dolayısıyla aklın (*baş*) otoriterliğini ortadan kaldırmaya yönelik olduğu çıkarılır.

Stoekl, Sade’ın materyalist felsefenden bahsederken Bruno’nun aşkın olmayan Tanrı anlayışının Sade’ın madde ve hareket düşüncesi ile neredeyse aynı anlama geldiğine dikkat çeker. Sade’ın Tanrısız ya da kurgusal Tanrılı materyalizmindeki fark ise Bruno’nun maddenin dönüştürücülüğündeki “simya etkisi”nin yerini Sade’da “duyusal haz” zın almasıdır.²⁶ Bruno’nun hiyerarşik olmayan madde anlayışının sonsuz hareketi, Sade’da “duyusal haz” zın tüm bedenlerde dolaşması ile gerçekleşir. Maddenin hareketinin dolaşma şeklinde gerçekleşmesi Stoekl’a göre madde ile enerjinin²⁷ eşesli olduğunu gösterir.²⁸ Bu hiyerarşik olmayan anlayışı enerjinin hareketine uygularsak, aşağı-yukarı şekilden ziyade, yan yana (*lateral*) bir devinim ile karşılaşılır: Bir türün başka bir türe evrilmesinde türler arası bir üstünlüğün olmaması. Maddenin sürekli form ve biçim olarak ya da vererek devinmesinde bir sabitlik olmayıp sürekli oluşan bir transmutasyon vardır. Stoekl’e göre maddenin burada anlatılan döngüsü, yasanın, toplumların, şeylerin yeniden kullanımının sürekli olarak bozulması ve yeniden oluşmasında da görülebilmektedir.²⁹ Maddenin ya da enerjinin bu döngüsü Sade’a göre mutlak olanın kendisidir. Yukarıda bahsedilen kurgusal Tanrılı materyalizm adlandırmasının da sebebi budur. Sade enerjinin tahakküm altına alınamayan, bağımsız, indirgenemez, her şeyin temellendirildiği ve yok edildiği kaynak gibi niteliklerini enerjinin mutlak oluşu ile gerekçelendirir. Bu mutlaklık, enerjiye, görüldüğü üzere, kaynak olarak karşıtlıklar üzerinden anlaşılmasına direnen bir kuvvet verir. Ancak bu mutlaklık niteliği, Bataille’in madde görüşü ile uyumsuz. Tahakküm altına alınamaması yönünden benzer olsa da, otoriter bir kuvvet niteliğine varan mutlaklık “temel madde”de bulunmaz. Sade’ın felsefi anlayışındaki bu mutlak ve otoriter nitelik Bataille’da bulunmamasına rağmen temel materyalizmdeki madde teriminin egemenliğine ilişkin ipuçları vermektedir. Sade’ın mutlak güç olan enerjisinden farklı olarak Bataille aşağıda olana, “hiçbir otoriteyi taklit ederek bir hizmette bulunamayacak olana boyun eğdiğini” söylemektedir.³⁰ Örnek vermek gerekirse, maddenin tahakküm altına alınamamasının açık bir şekilde algılanabildiği doğal afetlerin egemen olma durumundan bahsetmek mümkündür. Şöyle ki boyun eğenin bakış açısından kendisinin maruz kaldığı güç, bir doğal afet olarak insanın yüksek ideal amaçlarına yabancı ve dışsal olan, aşağıda ve bayağı olarak algılanan maddeden kaynaklanmaktadır.

2. Aktif Maddenin Politik Yönü

Stoekl, aktif maddeyi soruştururken Durkheim ve Mauss’un antropolojik tabu nesnelere değinerek bu düşüncenin toplumsal ve politik olarak okunabilirliğini irdeler. Buna göre “kutsal ya da tabu nesnelere özel bir statüyü tanıtmaktan ziyade, bir şok ve kıvılcım ile enerjisini başka bir yere aktaran elektrikle şarj edilmiş metal bir nesne gibi bulaşıcı bir güçle aşılmalıdır.”³¹ Bu nesnelere, topluluğun temeli ve kurucusu olmakla birlikte elektriksiz enerjileri, onları ayınlarına dahil eden belirli bir gruba ya da klana özgüdür. Dahası gündelik düzende dokunulamayan, tehlikeli ve bulaşıcı

²⁵ Bataille, “Visions of Excess Selected Writings 1927-1939”, 47.

²⁶ Bataille, “Visions of Excess Selected Writings 1927-1939”, 12.

²⁷ Bu konuda doğanın temel meselesinin madde değil de enerji olduğu kabul edildiğinde karşımıza çıkan termodinamik kanunları ile bu düşünmenin geçirdiği dönüşüme ilişkin Simondon’un çalışmaları son derecede önemlidir. “1925-26’da Heisenberg, Louis de Broglie ve Schrödinger atomaltı parçacıkları, parçacık olarak değil; dalga denklemleri olarak gösteren kuantum mekanikini geliştirdiler. Dalga-parçacık ikilemi olarak bilinen ikileme yol açan bu keşif, tüm maddelerin yalnızca kütleli olan bir parçacık gibi değil, aynı zamanda enerji geçişleri yapabilen bir dalga olduğunu gösterir. Simondon’un ayrıncı özelliği bu noktada ortaya çıkar. O, sadece varlıklar sorusunu ortaya atmaz, aynı zamanda felsefi bir sorunu da ortaya koyar: Doğanın (fizik) temel meselesinin madde değil, enerji olduğunu kabul eder etmez, zihnimizin bu fenomeni ve bileşenlerini anlama kapasitesini sorgulamaya başlar. Bu anlamda, termodinamik Simondon’un temel referanslarıdır. [...] Simondon’un entropiden çok ilgisini yoğunlaştırdığı enerji geçişleri onun bireyleşme sorununa dahil ettiği yarı-kararlı dengenin anlaşılması açısından belirleyicidir. [...] Simondon, bu anlamda bireyleşmenin hiç tamamlanmadığını ve faz değişiminin birey-öncesi gerilimleri bir seferde tüketmediğini, bu nedenle de birey-öncesi varlığın tüm bireyleşmeler çokluğuna eşlik ettiğini vurgular. Bu anlamda, bireyleşme bireylerin oluşumuna için, asla tamamlanmayan, asla sabitlenmeyen ve istikrarlı olmayan ancak süreç içinde onları yapılandıran bir işlemdir. [...] Simondon ana tezin [*L’individuation à la lumière des notions de forme et d’information- Biçim ve Bilgi Nosyonlarının Işığında Bireyleşme*] girişinde birey olarak varlığın gerçekliğine yaklaşan iki geleneksel yoldan bahseder. Birincisi varlığı kendi birliğinden ibaret, kendine özdeşlikle tanımlayan tözcü açıklama, ikincisi bireyi bir form ve maddenin teknik aracılığıyla birleşmesi (biçim kazanması) olarak kabul eden açıklamadır.” İlgili Türkçe kaynak için bkz: Hüsamettin Çetinkaya, *Gilbert Simondon Bireyleşme Felsefesi*, (Çanakkale: Akademim Yayınları, 2024): 24-27.

²⁸ Stoekl, “Bruno, Sade, Bataille: Matter and Energy, Death and Generosity”, 4.

²⁹ Stoekl, “Bruno, Sade, Bataille: Matter and Energy, Death and Generosity”, 13.

³⁰ Bataille, “Visions of Excess Selected Writings 1927-1939”, 50.

³¹ Stoekl, “Bruno, Sade, Bataille: Matter and Energy, Death and Generosity”, 18.

olmakla birlikte sadece özel günlerde çeşitli biçimlerde (yiyerek, kırarak, çalarak, oynanarak, vb.) temas edilebilen şeylerdir. Stoekl'e göre Durkheim, bu nesnelere ile aktarılan mana adlı enerjinin irrasyonelliğinin, rasyonel bir birlik-teliği izole edebilme işlevi olduğunu savunmuştur. Öte yandan Bataille, maddenin irrasyonel tabu nesnelere sosyal enerjinin ilksel, modern, rasyonel temellerini arayan Fransız antropologlarının aksine, tabuları rasyonel olandan kurtarmaya çalışmaktadır.³² Çünkü tabular heterojen olmak bakımından aynı zamanda uyumlanamayan, uzlaşamayandır. Bataille'a göre bu antropolojik yöntem, "maddenin idealize edilerek araştırılması ile, onun indirgenemez, anlaşılabilir ya da bilinmeyen olduğu durumlarda bile geriye hiçbir gizemin kalmamasını" amaç edinir.³³ Bu da maddenin heterojen kısımlarının çıkarılarak her şeyin kesin, belirli, bilinebilir, kontrol edilebilir, tahmin edilebilir olduğu homojen bir sistemi oluşturur. O halde Bataille'ın temel materyalizmi, maddenin bu yönüne dikkat çekmesi bakımından bir heterolojidir; ötekinin, dışlanmışın bilimidir. Böylece Bataille'ın temel materyalizminin maddesi, heterojen ve homojen, tabu ve ihlal gibi kendi kavramsal sarmalları içinde incelenecek olursa, onun aşağıdan yukarıya idealize bir hareket değil lateral yani yanal bir ivme ile devindiği görülecektir.

Rasyonel toplumların nasıl faşizme³⁴ evrilebildiğini "homojen ve heterojen", "kutsal ve gündelik" nosyonları ile tespit etmeye çalışan Bataille'ın temel araştırma bağlamı, sistemin diyalektik³⁵ dinamiğinin "artık"larıdır. Dolayısıyla toplumun biraradalığı ve devlet ile güvenliğinin sağlanmasındaki mekanizmanın ortak değerleri söz konusu olduğunda Bataille, bahsedilen kavram sarmalları doğrultusunda, Marksist materyalizmdeki madde anlayışında yer alan altyapının üst yapı ile olan ilişkisine alternatif bir yorum getirmektedir. Bataille, maddenin Durkheim'ın mana dediği tabu nesnelere rasyonelliği temellendiren irrasyonel işlevine karşı, maddeyi aklın tahakkümünün dışında konumlandırır. "Psychological Foundations of Fascism" adlı yazısında Bataille, maddenin temel hareketinin ekonomik dinamiklerini, harcama ve israf düşünceleri üzerinden inceleyerek Marksist materyalizmdeki alt ve üst yapı ilişkisine karşılık maddenin heterojen ve homojen bağıntıları ile toplumsal yapıyı inceler.³⁶ Bu iki kavram arasındaki dualistik gerilim, temel materyalizmin yukarıda olanın aşağıda olan ile, içeride olanın dışarı olan ile ilişkisini ortaya çıkarmasındaki dinamikte gizlidir. Dünyanın bayağılığı, aşağılığı ya da temel oluşu (*baseness*) Bataille'a göre, aydınlanmış insanın ve kültürünün uçuculuğunu ortaya çıkarmaktadır. Akli temel alan modern insan, Bataille'a göre aklın otoritesinde olmayan maddenin heterojen temeline, İkarus³⁷ gibi sürekli olarak zemine çekilmektedir.

Bataille'ın "bayağı", "canlı" ve "aktif" madde nosyonunun politik olarak okunabilmesini elverişli hale getiren birtakım öneriler vardır. Hirsch, Bataille'ın felsefesindeki israfın sömürgeci rejimlerin faydasız ve beraberliği parçalayan egemenlik pratikleri üzerinden okunabileceğini belirtirken³⁸ diğer yandan Besnier Bataille'ı Max Weber'in "büyüsü bozulmuş dünya" görüşü ile ilişkilendirir.³⁹ Kutsaldan yoksun dünyada, modern ulus devletin sömürgeci egemenliği

³² Stoekl, "Bruno, Sade, Bataille: Matter and Energy, Death and Generosity", 19.

³³ Stoekl, "Bruno, Sade, Bataille: Matter and Energy, Death and Generosity".

³⁴ *The Unavowable Community* isimli kitabın çevirmen önsözünde Stoekl'dan aktaran Pierre Joris, Bataille'ın faşizm ile ilişkisinin karmaşıklığına dair birtakım açıklamalarda bulunmuştur. Faşizm tartışmalarının anlaşılması için Bataille'ın 1935-1940 dönemindeki yazıları esasır. Dikkat edilmesi gereken husus, dönemin koşullarının, entelektüel topluluğu, faşizm ve komünizm arasında seçim yapmaya zorlaması idi. O dönemdeki ilgili tartışmalarda demokrasi bir seçenek değildi; faşizm ve komünizm iki alternatif olarak tartışılmakta idi. Bu hususta sürrealistler (Breton) ve Bataille arasındaki tartışmalara ilişkin "surfacism" terimi oldukça önemlidir. Pierre Joris'in Blanchot'nun *The Unavowable Community* isimli kitabına yazdığı önsöze göre, "surfacism" terimi, Andre Breton tarafından Bataille'ı, komünist çevreden ayrılması üzerine faşist olarak suçlamak için kullanılmıştır. Yine devamında Joris, Blanchot'nun "sur-philosophie" terimini kullanırken "düşüncenin başkaldırısı" (*insurrection of thought*) anlamında, Heidegger'i Bataille'dan ayırmak amacı ile kullandığını ve Bataille'ın "sur" eki ile ilgili "The Old Mole and the Prefix 'Sur'" isimli bir yazı kaleme aldığı belirtir. Bkz. Pierre Joris, "Translator's Preface", *The Unavowable Community*, trans. Pierre Joris, (New York, Station Hill Press, 1988): xvi-xvii. Ayrıca, "Acéphale" in son sayıları Nietzsche'nin faşist olmadığını, olmayacağını kanıtlamaya çalışır. . . Bataille 1944 yılında bunu yeniden kanıtlamaya kalkmışsa, savaş onun umduğu etkiyi göstermediğindedir: Berraklaştırıcı bir etki. Nietzsche'den kuşku duyulduğu müddetçe, Bataille'dan da kuşku duyulacaktır. Nietzsche'nin, olması gerektiği gibi, Nazi ideolojisine kölelikten kurtulacağı gün, Bataille'ın da konuşma zamanı geri gelmiş olacaktır." Bkz. Michel Surya, "Faşizmin Son Mabedi", *Georges Bataille Ölüm Uğraşı*, çev. Işık Ergüden, (İstanbul: 2013), 481.

³⁵ Buradaki diyalektik, daha önce belirtilen Hegel'e ve *Aufhebung*'a ilişkin açıklamalara ilişkindir."

³⁶ Bataille, "Psychological Foundations of Fascism", "Visions of Excess Selected Writings 1927-1939", çev. Allan Stoekl – Carl R. Lovitt – Donald M. Leslie Jr., *Theory and History of Literature*, Vol. 14, (US: University of Minnesota Press 1985), 137.

³⁷ Will Strong, *Georges Bataille and Contemporary Thought*, (UK, Bloomsbury Academic Publishing, 2017), s. 387. Güneş, insan bakış açısından (başka bir deyişle, öğle vakti (*noon*) nosyonu karıştırıldığında) en yüksek kavramdır (*conception*). Aynı zamanda en soyut nesnedir, çünkü o saatte güneşe sabit bir şekilde bakmak imkansızdır. Güneş nosyonunu, zayıf gözleri onu güneşi içiği etmeye (*emasculate*) zorlayan birinin zihnine göre tanımlarsak, o güneşin şirsel anlamının matematiksel dinglilik ve ruhsal yücelik olduğu söylenmelidir. Öte yandan, birisi inatla ona odaklanırsa, belli bir delilik ima edilir ve nosyonun anlamı değişir çünkü ışıkta artık üretim değil, bir parlak ark lambasından yayılan dehşetle yeterince ifade edilen artık (*refuse*) ya da yanma (*combustion*) görünür. Pratikte, incelenen güneş zihinsel bir boşalma, dudaklarda köpük ve bir epileptik krizle özdeşleştirilebilir. Önceki güneş (bakılmayan güneş) mükemmel derecede güzel olduğu gibi, incelenen güneş korkunç derecede çirkin olarak kabul edilebilir. [...] İkarus'un miti bu açıdan [...] güneşi açıkça ikiye böler- İkarus'un yükseldiği anda parlayan ve İkarus çok yaklaştığında balmumunu eritip başarısızlık ve çığlıklarla düşüşe neden olan güneş. [...] Bu insan eğilimi, iki güneşi ayırt etme eğilimi, bu durumda, tanımlanan psikolojik hareketlerin ikincil unsurlar tarafından sapıtılmadığı veya hafifletilmediği gerçeğinden dolayı özel bir öneme sahiptir. Ancak bu, böyle hareketlerin kesin karşılıklarını, resim gibi karmaşık bir etkinlikte belirlemeye çalışmanın *a priori* olarak saçma olduğunu da gösterir. Yine de akademik resmin, ruhun aşırı olmayan bir yücelmesiyle az çok örtüştüğü söylenebilir. Bkz. "Rotten Sun", "Visions of Excess Selected Writings 1927-1939", trans. Allan Stoekl – Carl R. Lovitt – Donald M. Leslie Jr., *Theory and History of Literature*, Vol. 14, (US: University of Minnesota Press 1985): 57-58.

³⁸ Arap Baharı ya da ABD'deki İşgal (*The Occupy*) Hareketindeki mücadele türlerini örnek göstererek Hirsch, protestoların toplumun alt tabakasından kaynaklandığına işaret eder. Bu eylem türlerinin dışlanmış ya da alt tabakadaki kesimlerden gelmesi durumunun anlaşılması için ise Hirsch alternatif bir egemenlik anlayışına başvurmayı önerir. Bu yeni bakış açısı için ise Bataille'ın egemenlik kavramının politik yönden işlevli olduğunu belirtir. Bkz. A. Hirsch, "Sovereignty surreal: Bataille and Fanon beyond the state of exception", *Contemporary Political Theory* 13, (2014): 287-306.

³⁹ Strong, *Georges Bataille and Contemporary Thought*, 137.

de yine Sheldon Wolins'in "fırrari demokrasi"⁴⁰ tabiri ile yorumlanır.⁴¹ Will Strong'un Wolins'i değerlendirmesine göre günümüzde Bataille açısından demokrasi, politikanın nerede olduğundan çok (özel-kamu, diktatör-halk vb.), nasıl deneyimlendiği ile ilgilidir. Bataille'in politik yanı ise homojen sistemin saf ve hijyenik kalabilmek için dışarıya ya da aşağıya ittiği, temel materyalizme göre, "artık" ya da "fazlalık"larda ortaya çıkmaktadır. Ortaya çıkan bu heterojen unsurun tehdit olarak algılanması da yine Bataille'in tespitlerince incelenmektedir.

Bataille, iki ana hareketin ilişkisi ile toplumsal olguları inceler: atılım (*excretion*) ve temellük/kendine mal etme (*appropriation*). "The Use Value of D. A. F. De Sade" adlı yazısında belirttiği üzere Bataille'a göre kendine mal etme süreci, kendine mal etmenin müellifi ve kesin sonuç olarak nesnelerin homojenliği ile nitelendirilir.⁴² Atılım ise, bir heterojenliğin sonucu olarak kendini sunar ve daha büyük bir heterojenliğin doğrultusunda hareket edebilir.⁴³ Dahası homojenlik, sahip olan özne ve sahip olunan nesne arasındaki bir kendine mal etme işlemine karşılıklı gelir. Bataille yine aynı kısımda, bu durumu şehrin kralı ve şehirde oturanlar arasındaki ilişki ile örneklendirir. Bu örnekte de kralın kendine mal etme süreci, homojenliğin atılım aşaması ile şehirde oturanları kontrol etmesinde gerçekleşir. Bu bağlamda bilim, felsefe ya da ortak duyu (common sense), her zaman karşılaştığı ayaklanmaları ve skandalları homojen bir dünya kurma amacı ile atılım olarak belirler. Buna göre homojenlik, a priori olarak kavranamayan nesnelerin, tasnif edilmiş fikir ve kavramlar serisi ile yer değiştirdiği her yer olan dış dünya boyunca kurulmasıdır.⁴⁴ O halde homojenlik, tahmin edilebilir, ölçülebilir, analiz edilebilir, pasif ya da "ölü madde"⁴⁵ nin deney alanıdır. Bataille'a göre homojenliğin artıkları olan atılımın heterojene tekabül etmesi, dinin ilahi, kutsal, üstün ve değişmez olan ile bozulan, şeytani ve aşağılıklı olan ayırımında ortaya konmaktadır.⁴⁶ Böyle bir düzende Tanrı kavramı, acımasızlığını ya da "ölü bir kadavra" oluşunu kaybederek sadece bayağı/aşağılıklı olanın direnç gösterdiği evrensel bir homojen düzenin ilerlemeci yanına işaret eder hale gelmektedir.⁴⁷ Böylece dünyevi ve kutsal olan arasındaki ayırımın zeminini oluşturan din, heterojenin iki yönünü göstermektedir.

Heterojen ve homojen kavramlarının birbirine zıt gibi görünen dinamiklerinin dualizmi, Bataille'a göre birbirlerine karşıt değil, birbirleri ile dolaşıktır. Heterojenliğin homojen olmayan olarak belirlendiği ilk aşamada, Bataille, bunu dışlayan bir homojenliğin bilgisinin varsayıldığını belirtir.⁴⁸ Bir başka deyişle, heterojen, homojenin varsayımsal sonucudur. Böylece, bu iki kavramın bağıntısız ve zıt olmayan ilişkisi özetlenmiş olur. Buna göre, toplumsal homojenliğin üretime dayalı bir sisteme tekabül etmesi bakımından, ekonomik gelişimde yükselen her çatışma, homojen toplumun kendi varoluşundan kopma yönünde bir eğilim teşkil etmektedir. Bu kopma süreci ise homojen toplumun muhafaza etmeye değer gördüğü homojenliğin kendi karakterini kaybetmesi ile kendinden bir önceki, kendisine heterojen olana doğru gelişir.⁴⁹ Dolayısıyla homojen toplumdaki heterojene doğru eğilim gösteren bu kopma, pozitif yönde değil negatif yöndedir. Bunun anlamı ise pozitif yönde güncel homojenliğin güçlendirilmesine dönük olmayan, aksine kendi homojenliğini olumsuzlayan negatif yönde bir kopuşa karşılıklı gelmesidir. Bu eğilim negatif homojenlikten pozitif heterojenliğe doğrudur. Yani homojenliğin olumsuzlanması ile gerçekleşen bir sonraki ilerleme ya da gerilemede heterojenlik olumlanır. Bu süreçte heterojen, yeni homojen düzenin temeli olarak işlev kazanır. Bu işlev, homojen düzen tarafından tayin edilir. Ancak görüldüğü üzere toplumsal unsurlar heterojen tarafa geçmiş olsa bile Bataille'a göre bu geçiş yine varolan sistemin belirlenmesine göre gerçekleşmiş olur. Bu tespitinde Bataille, homojenliğin bahsedilen bu geçiş dinamiğinin, homojen toplumun kendini materyal olarak ayrıklı (*dissociated*) bulunduğunda gerçekleştiğini göstermektedir.⁵⁰ Bu da tahmin edileceği üzere üretime dayalı burjuva toplumunun maddeye dayalı işlevselliğinde

⁴⁰ Wolin, Ranciere'e paralel olarak demokrasinin bir rejim olarak anlaşılması gerektiğini, demokrasinin halihazırda yer alan yasaların ve kurumların eleştirilebilmesine imkân tanıyan bir başkaldırı olarak yorumlanabileceğini belirtir. Hirsch, bu demokras anlayışının Bataille'in egemenlik fikri ile benzer nitelikler barındırdığını belirtir. Bkz. Hirsch, "Sovereignty surreal: Bataille and Fanon beyond the state of exception", 300.

⁴¹ Will Strong, Georges Bataille and Contemporary Thought, 138.

⁴² Bataille, "The Use Value of D. A. F. De Sade", "Visions of Excess Selected Writings 1927-1939", ev. Allan Stoekl – Carl R. Lovitt – Donald M. Leslie Jr., Theory and History of Literature, Vol. 14, 1985, 95.

⁴³ Bataille, "The Use Value of D. A. F. De Sade".

⁴⁴ Bataille, "The Use Value of D. A. F. De Sade", 96.

⁴⁵ "Ölü madde"ye ilişkin şu ek açıklama oldukça faydalıdır: "Onlar [oğu materyalist] ölü maddeyi, çeşitli olguların alışagelmiş geleneksel hiyerarşisinin zirvesine yerleştirerek, bu şekilde madde kavramının ideal formuna, yani maddenin olması gereken formuna saplantılı olduklarını fark edemediler. Aslında ölü madde, saf *idea* ve Tanrı aynı soruya aynı şekilde (yani mükemmel bir şekilde ve sınıftaki yumuşak başlı bir öğrenci gibi dümdüz) cevap verirler- filozofların sorabileceği bir soru olan şeylerin özü sorusuna, yani şeylerin akledilir hale geldiği *idea* sorusuna. Klasik materyalistler aslında nedenselliği *olması gerekenin* yerine (yani *quamobrem* [hangi sebepten dolayı-gündelik ve kaderci zorunluluğa ilişkin nedensellik] yerine *quareyi* [hangi nedenle-teknik nedensellik] determinizmi kaderin yerine, geçmişi geleceğin yerine) ikame bile etmediler. Aslında dışsal otoriteye duydukları ihtiyaç, bilim fikrine bilinçsizce yükledikleri işlevsel role 'tüm görünüşlerin olması gerekeni' ni yerleştirmiştir. Tanımladıkları şeylerin ilkesi, bilimin görünüşte sarsılmaz bir konum oluşturmasına izin veren sabit unsur ise, bu seçim şansa bağlanamaz. Ölü maddenin bilimin fikrine uygunluğu, çoğu maddeci arasında, önceden ilahi varlık ile onun yaratıkları arasında kurulan dini ilişkilerin yerine geçmiştir, biri diğerlerinin fikri olmaktadır." Bkz. Georges Bataille, "Materialism", "Visions of Excess Selected Writings 1927-1939", ev. Allan Stoekl – Carl R. Lovitt – Donald M. Leslie Jr., Theory and History of Literature, Vol. 14, 1985, 15.

⁴⁶ Bataille, "The Use Value of D. A. F. De Sade", 97.

⁴⁷ Bataille, "The Use Value of D. A. F. De Sade".

⁴⁸ Bataille, "The Use Value of D. A. F. De Sade", 140.

⁴⁹ Bataille, "The Use Value of D. A. F. De Sade".

⁵⁰ Bataille, "The Use Value of D. A. F. De Sade".

pragmatist bir problem olup olmaması ile ilgilidir. Bu ilişki, Bataille'a göre, bilinç ve bilinçdışı arasında da benzerdir. Bilinçdışı, heterojenliğin sadece bir yönünü göstermekle beraber, "açıklanamayan fark" terimi ile anlaşılacak olursa, aslında bilinçdışı, bilincin indirgeyemediği ve dışladığı alandır.⁵¹ Hatırlanacağı üzere mana ve tabu gündelik rutinde dokunulamayana karşılık gelen, heterojenliğin kısıtlanmış formu olan kutsaldır. Tabu, gündelik ve dünyevi olan ile mana/kutsal olan arasında bir aracı işlevi gören yasaklardan oluşmaktadır. Ancak Bataille bu uygun görülmüş pozitif yöndeki heterojen kutsal anlayışın aksine, homojenliğin "artık" olarak dışladığı üretken olmayan her şeye karşılık gelen heterojenin bilgisine odaklanır. Bunlar vücudun belirli yerleri, rüya ve nevroz gibi çeşitli bilinçdışı süreçler, homojen toplumun asimile etmekte güçsüz kaldığı birçok toplumsal biçim ve unsur, mücahitler, çeteler, aristokratik ve yoksul (fakirleştirilmiş) sınıflar, şiddete eğilimli ya da kuralları reddeden şair, lider ya da delilerdir.⁵² Bunun yanında homojen tarafından dışlanan heterojen hem iğrenme hem de çekicilik içerir. Bataille'a göre iğrenilen herhangi bir heterojen unsur cezbedici bir hale de gelebildiği⁵³ için zıt olmamakla birlikte dualistik bir biçimde işlenir.

Bataille politik açıdan heterojenliği dört açıdan değerlendirmektedir: faşizm, monarşi, ayaklanmalar ve isyanlar, toplumsal ve politik dışlamanın heterojenliği. Şiddetli ve ölçsüz enerjinin bir insanda birikmesi, yani bir insanın *manaya* dönüşmesi olan faşizm, enerjinin yararlı olmaktan uzak bir "kendisi içinlik"te akışıdır.⁵⁴ Bu da heterojen toplumsal ilişkilerin enerjisini insanlık için pozitif yönde oluşturmanın aksine, insanlığa karşı negatif yönde oluşturmaya karşılık gelmektedir. Enerjinin monarşik akışı, tarihi süreçte belirlenmiş tanımlarıyla, demokrasi ve kardeşlik ilkelerinden yoksundur.⁵⁵ Yine devamında Bataille enerjinin bu otoriter hareketinin "kendisi içinlik"inin (negatif), isyan eden ayaklanmış insanları işaret eden "kendisi içinlik"ten (pozitif) farklı olduğunu belirtir. Faşizmdeki ilgi çekici ve cezbedici heterojen tarafın yüksekliğinin yanında, toplumun insanlık tarafından asimile edilemeyen kısmındaki tiksindirici yan, heterojenin aşağılığına (*baseness*) işaret eder. Toplumun alt tabakasının heterojenliği hususunda Bataille, Hindistan'daki "dokunulmazlar"ı örnek gösterir. Buna göre Bataille, insanın materyal yoksunluğunun aşırı sonuçları olduğuna⁵⁶ kanıt olarak toplumun en alt tabakasına dikkat çeker ve bu kesimin de tıpkı kutsal şeyler ile temas kurmanın gündelik olarak yasaklanmasında olduğu gibi bir tabu ile sınırlanmış bir nevi mana olduğunu vurgular.

Homojenin bakış açısından, Bataille, heterojen ve homojen kavramlarının diyalektik olarak değerlendirildiğini belirtmektedir. Faşist, monark egemenliğin yüksek heterojenliği ve heterojenliğin negatif kutbu olarak belirlenmiş toplumun alt tabakası (dokunulmazlar, lümpen proletarya v.b.) iki karşıt olarak konumlanmaktadır: saf (*pure*) ve saf olmayan (*impure*). Bir başka deyişle efendinin heterojenliği, kölenin kendi materyal durumunun onu mahkûm ettiği yaşamın kirli heterojenliğine karşı, saftır. Efendinin heterojenliği, kölenin kirliliğinin "sadistik bir form"da dışlanmasıdır.⁵⁷ Heterojen gücün, homojen toplumsallığa geçişi konusunda ise Bataille, bir kralın gücünün meşruiyetini onun "kendisi içinlik"i ve homojen toplumun "kendisi içinlik"i arasındaki dışlama (*exclusion, excretion*) dinamiği ile açıklamaktadır. Buna göre kral, homojen toplumun kendi varoluşunu temellendirme nesnesi olarak tıpkı yine bir mana gibi yasalar ve sözleşmeler ile garanti altına alınır. Daha önemlisi ise bu heterojen güç, faşizm bahsinde değinildiği üzere yıkıcı sadist yönünü, yabancı toplumlara ya da kendi toplumu içindeki yoksullar gibi tüm homojenliğe düşman olanlara doğru yöneltilir. Yani, homojen toplum, kendi varoluşu için bir neden olarak, kendini belirleyememektedir. O yüzden kendini, temeli olarak varsaydığı heterojen unsur/kralın atılımına (*excretion*) göre belirler. O halde devlet bir aracı olarak hijyenik homojenliğinde hem aşırıyı üreten hem de onu atılım aracılığıyla nötralize edendir.⁵⁸

Bataille'ın kendi madde yorumunda, maddeyi heterojen olarak belirlemesinin politik açıdan anlamı insan ve hayvanın uzlaştırıldığı tanrı figürlerine karşı çıkışında da görülebilir. Buna göre insan ve hayvanın uzlaştırıldığı idealist materyalizm, maddenin aktif oluşunu, dolayısıyla egemenliğini yadsımaktadır. Teresa Pullano, Bataille'ın bu görüşüne dikkat çekerek maddenin nasıl uyuşmaz olarak düşünülebileceğini soruşturur.⁵⁹ Uyuşmazlıktan kasıt, Hegel'in idealist özdeşi diyalektiğine karşı bir anlayış olmakla birlikte, Pullano Bataille'ın madde anlayışının içkin bir materyalizm olduğunu belirtir. Bu çıkarım ise Hegel'in monist ontolojik anlayışındaki madde ve formun diyalektik harmonisi ile kıyaslama sonucu ortaya konmaktadır.⁶⁰ Bu harmoni Pullano'nun görüşüne göre madde ve formun Hegel'in felsefesinde zıt konumlarda olmasına karşı diyalektik ilişkilerinin mutlak birlikte tamamlanmasına ilıskindir. Böylece bu mukayese ile Pullano, Bataille'ın, Hegel'in üstesinden geldiğini belirttiği, "birleşik olmayan birlik" felsefesini detay-

⁵¹ Bataille, "The Use Value of D. A. F De Sade", 141.

⁵² Bataille, "The Use Value of D. A. F De Sade", 142.

⁵³ Bataille, "The Use Value of D. A. F De Sade".

⁵⁴ Bataille, "The Use Value of D. A. F De Sade", 143.

⁵⁵ Bataille, "The Use Value of D. A. F De Sade", 144.

⁵⁶ Bataille, "The Use Value of D. A. F De Sade".

⁵⁷ Bataille, "The Use Value of D. A. F De Sade", 145.

⁵⁸ Strong, *Georges Bataille and Contemporary Thought*, 140.

⁵⁹ Strong, *Georges Bataille and Contemporary Thought*, 153.

⁶⁰ Strong, *Georges Bataille and Contemporary Thought*, 154.

landırır. Bu kısımda unutulmaması gereken aslında Bataille’da olduğu gibi Hegel’in diyalektik sistemi de dualizme karşıdır. Diyalektik Hegel’in dualist düşünceye karşı geliştirdiği ve Bataille’in da dualizmin üstesinden gelmek için kullandığı bir yöntemdir. Bu yüzden Bataille’in Hegel’e karşı oluşunun da diyalektik bir nitelikte olduğuna dikkat etmek gerekir. “Base Materialism and Gnosticism” adlı yazısının ilk paragraflarında, iyinin ve kötünün sürekli mücadelesinin Hegel’in diyalektiğinde bittiğine, tamamlandığına dikkat çeken Pullano, Bataille’in bu zıtlığın birliğine karşı, ayrılığını destekleyen farka odaklandığını vurgulamaktadır. Böylece, Hegel’in uyuma davet eden diyalektiğinin yanında, Bataille’in fark felsefesinin heterojenin diyalektiğine karşılık geldiğini belirtir. Fakat eklenmesi gereken Bataille’in Hegel’in yöntemini özellikle *İç Deney* isimli kitabında “Hegel” başlığında adım adım uygulayıp farklı bir sonuca varması durumudur. Bataille öncelikle, Hegel’in refleksif felsefesini bilginin daireselliği olarak kabul eder. Hemen sonrasında refleksif düşünmeye devam ederken bilmek-bilmemek, bilgi-bilgisizlik gibi terimler arasındaki diyalektik ilişkileri tespit eder. Şöyle ki Bataille, Hegel için “Hiç kimse onun kadar zekânın olanaklarını derinliğine yayamamıştır (hiçbir doktrin onunkiyile karşılaştırılmaz, bu, yapıcı zekânın tepesidir)”⁶¹ derken insanın bilmek isteğini, bilginin kendisi olduğu kabul eder. Ama diğer yandan bu kabul, Bataille için, varoluşun bilgiden oluştuğu anlamına gelmez.⁶² Bilmeye ve tanımlamaya karşı bu tutumuna örnek vermek gerekirse, “Formless” adlı kısa yazısında, Bataille’in “formsuz” kelimesi üzerinden değindiği, sözlüğün şeyleri tanımlarken onların işlevini belirlediğine dikkat çeker. Bu kısa yazıda, formsuz teriminin kendi anlamından ötürü tanımlanmaya elverişli olmaması, evrenin hiçbir şeye benzetilememesine rağmen tanım dahilinde form kazandırılması ile ilişkilendirilir. Denis Hollier, Bataille’in dil ve anlamın yalnızca sözlük tanımı gibi sınırlı bir biçimi olmasına karşı pozisyonuna ilişkin tespiti bu hususta önemlidir. Şöyle ki Bataille’in tanıma ve dolayısıyla anlamlı olmaya karşı duruşu, Hollier için bir nevi “glossolia(anlamı olmayan bir dilde konuşma)”dır.⁶³ Bu yorumun devamında Hollier, Bataille’in bu duruşunu yazılarında görebileceğimizi belirtir. Buna örnek olarak şu pasaj:

Bize verilen ip olmadan bu kumlardan çıkamayız. Sözcüklerin hemen hemen içimizdeki tüm yaşamı kendine çekmesine karşı –elkonmuş, sürüklenmiş, yığılmış bu yaşamda karıncaların (sözcüklerin) işi çok kalabalığının tek bir dal parçası yoktur –içimizde suskun, gizlenmiş, kavranamaz bir parça varlığını sürdürür. Sözcüklerin ve söylemin bölgesinde bu parça bilinmez. Aynı şekilde genel olarak bize uzaktadır. Ancak belirli koşullarda ona ulaşır veya sahip oluruz. Bunlar hiçbir nesneye dayanmayan belirsiz içsel devinimlerdir ve amaçları yoktur. Başka durumlarda göğü, odası olan –ve bu konuda dikkati kavradığı şeye yönlendiren– dilin, yoksun kalmış olmasına, bir şey söyleyememesine, bu durumları dikkatten gizlemesine rağmen (yoğunlukların azlığından yararlanan dil hemen dikkati başka yöne çekiyor) bir odanın kokusuna, göğün arılığına bağlı olan diğer durumlara benzer bu durumlar tanımlanabilir hiçbir şeyle güdülenmemiştir. [...] Ama eğer bu yasaya [dil yasası] çarpıyorsak, geçerken bilinci bu durumların birinde durdurabilir ve içimizdeki söylemi susturarak bize verdiği sürprize takılabiliriz. O halde en iyisi kendi içine kapanmak, geceyi gerçekleştirmek, içinde bir çocuğun uykusunu bulduğumuz askıya alınmış bu sessizlikte kalmaktır. Biraz şansla, bu durumda dönüşü kamçılayan ve şiddeti arttıran şeyi fark ediyoruz. Ve kuşkusuz bundan dolayı, bir annenin çocuğunun yanında hastalıklı bir tutkuyla gece boyunca kılması aşırı bir şey değildir.⁶⁴

Hollier’in bir tez önermekten ziyade anlamı bilinmeyen bir dilde konuşmak dediği, ya metnin sonunda ya da bazı yerlerinde anlamın tamamen bağlamını yitirmek üzere olduğu esrime, coşku (*ejaculation*) hali için bu pasajdaki geçişlere bakılabilir. Bataille dil üzerine eleştirel bir betimleme ile başladığı yazıda karıncalar, sözcükleri nitelemektedir. Sonrasında ise dil ile ifade edilemeyen öznel deneyimlere işaret eden örnekler olarak “odanın kokusu” ve “göğün arılığı” gibi genel durumlardan bahseden metin, dilin tanımlama ile sınırlı olmasına işaret etmektedir. Fakat bu anlaşılabilirlikta ilerleyen yazı verdiği genel örneklerden hemen sonra Bataille’in “bir annenin çocuğunun yanında hastalıklı bir tutkuyla gece boyunca kılması”ndan bahsetmesi, aşırılık içeren bir bağlılığa ve dilin ötesine geçişi göstermektedir. Böylece bu yazıda Bataille’in, aşırılığa dayalı ve kelimelerle anlatılamayan deneyimlere olan ilgisini görebiliriz. “*Glossolia*”, bu tür aşırılıkların, dile ve mantığa dayalı normal iletişimden sapmanın bir tür örneği olarak düşünülebilir. Pasajdaki bu “sessizlik”, dilin anlamını ve yapısını çözüp, “suskun” ve “gizlenmiş” olanı ortaya çıkarma çabası, “*glossolia*”nın ve “anlamdan arınmış” bir dilin izlerini taşır.

Formsuz (*informe*) kelimesinin tanımlanamaz oluşunun altını çizmesi Pullano için formsuz bir diyalektiktir. Bu bağlamda diyalektiğin formsuzluğu, insan ve doğa arasındaki boşluğa, farka karşılık gelerek insanın kendini ortak bir ölçüye uygun hale getirmesini sorunsallaştırır.⁶⁵ Yine devamında bu bakış açısı, Pullano’ya göre, insan aklının ortak bir ölçüye indirgenmesine binaen, Gnostik gelenekteki yarı insan yarı hayvan figürlü olan tanrıların birleştirici bir gerçekliğin tüm imkanlarını engellemesinde görülür.

O halde aktif bir ilke olarak madde zıtlıkların ötesinde bir hareket teşkil etmesi dolayısıyla, ihlalin kendisini anlatır

⁶¹ Bataille, *İç Deney*, 138.

⁶² “Ben bilgiyim, bu benim varoluşumdur. Ama bu varoluş bilgiyi indirgenemez: Bu indirgeme varoluşu, bilinenin amaç olmasını değil, bilinenin varoluşun amacı olmasını isteyecektir” Bkz. Bataille, *İç Deney*, 139.

⁶³ “From Beyond Hegel to Nietzsche’s Absence”, *On Bataille Critical Essays*, edit. çev. Leslie Anne Bold-Irons, (USA: The State University of Newyork, 1995), 75.

⁶⁴ Bataille, *İç Deney*, 36.

⁶⁵ Strong, *Georges Bataille and Contemporary Thought*, 155.

niteliktedir.⁶⁶ Pullano, maddenin bu şekilde yorumlanmasını Bataille'in israf/harcama ve "lanetli pay" nosyonları ile açıklar. Buna göre madde, "mantıksal olmayan farklılık" olarak israfa, birinin bir başkası ile ilişkisindeki tüketimine ve tükenmesine tekabül etmektedir. Şöyle ki madde yukarıda bahsedilen insan ve doğa arasındaki boşluğun açıklığında, insan figürünü yaralayan ve bozan yıkıcı bir enerji üretmesi ile bireyi hiçbir şeyin sahibi olmadığı bu "mülksüzlük" (*dispossession*) boşluğuna fırlatır. Maddenin ihlalinin bu şekilde etki etmesi, Pullano'ya göre, maddenin kendine mal etme (*appropriation*)nin ötesine erişen hareketi ile ortaya çıkmaktadır.⁶⁷

Bu materyal hareket, Pullano'ya göre, bağıntısal/geçişli (*relational*) bir nitelik barındırmakla birlikte, homojenliğin tümüyle ekonomik faydaya indirildiği devletin ekonomik rasyonel fonksiyonunun, işlevselliğe indirgenemez olan heterojen egemenlik tarafından alt üst edildiğini ortaya çıkarır. Pullano, temel materyalizm nosyonunun politik olarak yorumlanabilmesinin, aktif maddenin felsefi bir sistemde oynadığı rolün (formsuzluk ve referanssızlık), bir topluluğun sosyal ve politik alanındaki heterojen güçlerin etkisi (faydanın rasyonelliğinin ihlali) ile analogik bir ilişki içermesi aracılığıyla mümkün olduğunu belirtir.⁶⁸ Politik düzlemde de bu heterojen etki, Bataille'in Nazi faşizminde gördüğü mitik ideolojidedir.⁶⁹ Buna göre, mit bir ideolojinin amaçları doğrultusunda (üstün ırk) kullanılırken diğer yandan mit, kendi ve öteki arasında sınır çeken özdeşliği de dağıtabilir. Yani mit bu muğlak niteliğinde ya/ya da mantığına indirgenemez işlevini faşizmin hem rasyonel hem de irrasyonel oluşunda göstermektedir. Bu bağlamda egemenlik, taşkınlık ve dağılmaya dair olması ile herhangi bir baş ya da lider figürü de barındırmamaktadır. Bu egemenlik anlayışı Bataille'in 1930'lardaki ekonomik bunalım döneminde faşizme karşı ve komünizme yakın alternatif yorumlarında kendini göstermektedir. Pawlett'in aktardığına göre Bataille, proleter devrim görüşündeki aşağıda olanın yukarıda olanı alt ederek yerine geçmesi amacına karşı çıkar.⁷⁰ Çünkü yukarıda olmak, homojen sistemin, daha önce belirtildiği gibi, yeniden enerjiyi biriktiren (israfı yadsıyan) sistemini olumsuzlamak anlamını taşıdığından, devrim sadece aşağıda olanın yukarıda olanı aşağıya çekmesi ile mümkündür. Homojen sistemde burjuva toplumunun Bataille'a göre toplumun alt tabakasını dışlaması ya da onları homojenin artıklarının idaresine vermesi eğilimi bu karşıtlığı oluşturmaktadır. Bataille homojenliğin bu eğilimini Tanrı'nın ölümünü politik olarak değerlendirmesinde de ortaya koymaktadır. Bataille'a göre bu ölüm, kutsalın yani dünyanın büyüünün burjuva tarafından gündeliğe indirgenerek bozulmasıdır. Şöyle ki burjuvanın yeni tanrısının para ya da kapital olması, tinsel isteklerin tüketim malları ve yaşam tarzlarının arzusuna kanalize edilmesi anlamına gelmektedir.⁷¹

Pawlett, Bataille'in heterojen olana dair görüşlerini sağ ve sol iki kutup olarak incelemeyi önermektedir.⁷² Böylece maddenin kutsallığı, ihlali ve heterojenliğinin iki yönlü oluşu daha anlaşılır hale gelerek faşizmin yüksek heterojenliği ile "dokunulmazlar"ın bayağı heterojenliği arasındaki, Pullano'nun deyişiyle, bağıntısal diyalektik somut bir hale gelir. Böylece bu iki kutup arasındaki ilişkinin *Aufhebung* dinamikli bir diyalektiğe tekabül etmediği, aksine yükseltilmiş olan sağ kutuplu kutsallığın tamamen alt üst edilmesi olarak anlaşılması gerektiğine dikkat çekilir. Homojenin üretken sistemi, heterojenliğin kutsallığını kendi varoluşu için devlet aracılığı ile araçsallaştırdığında bu kutsallık sağ kutuplu olarak belirir. Homojenin bu tutumu bünyesinde barındırdığı her unsuru işlevsellik üzerinden değerlendirmesine neden olurken yararlı olmayan sol kutuplu heterojenliğe karşı da bir hassasiyet geliştirmiş olmaktadır. Böylece, Pawlett'in çıkarımına göre homojen olan, indirgenemeyen her şeye karşı tedbirli olmak zorundadır.⁷³ Bu durumda faşizmde bahsi geçen heterojenliğin sağ kutuplu olması, irrasyonelliği bir baş etrafında yoğunlaştırması ile ilgilidir. Bu tür bir sağ kutuplu heterojenlik, her zaman için homojen olan ile bağ içinde olmak zorundadır. Şöyle ki, faşizmin, köle-efendi diyalektiğini anımsatan heterojen tutumunda, gücün bireyselliğini sağlaması aşağıda olanın kolektif bir güce dönüştürülmesini gerektirir.⁷⁴ Bu da aşağıda olan heterojenliğin sol kutbunun sistem içinde çözünmesine işaret eder. Böyle bir düzende, örneğin ordu bütünüyle öteki olmayı sürdürürken bunu, tahakküm etme olarak egemenlik ile, liderin emir veren eşsiz karakterinin askerlere aktarımı ile gerçekleştirir. Bu da homojen unsurlar ile heterojen olanın, egemenlikle devletin en katı anlamda birleşmesidir.⁷⁵ O halde, faşizmde gücün tek bir şahısta heterojenleşmesi, her bir askerin lideri ile kendini var edebilmesine benzer biçimde, sınıfsız ve özdeş bir topluluğu gösterir. Bunu da her sınıfı özgürleştirerek değil sınıfların kendi doğasını değilleyerek birleştirme yolu ile yapar.⁷⁶ Bütün sınıflar tek bir liderin varlığından başka hiçbir anlam ifade etmez. Bataille, bu tespitiyle faşizmin Marksist yorumundaki ekonomik koşulların

⁶⁶ Strong, *Georges Bataille and Contemporary Thought*, 156.

⁶⁷ Strong, *Georges Bataille and Contemporary Thought*.

⁶⁸ Strong, *Georges Bataille and Contemporary Thought*, 158.

⁶⁹ William Pawlett, *Georges Bataille: The Sacred and Society*, (New York: Routledge, 2016.), 43.

⁷⁰ Pawlett, *Georges Bataille*, 44.

⁷¹ Pawlett, *Georges Bataille*, 45.

⁷² Pawlett, *Georges Bataille*, 47.

⁷³ Pawlett, *Georges Bataille*, 49.

⁷⁴ Pawlett, *Georges Bataille*, 51.

⁷⁵ Bataille, "Psychological Foundations of Fascism", 155.

⁷⁶ Bataille, "Psychological Foundations of Fascism", 154.

temel olarak hizmet teşkil etmesine dair görüşünün yetersiz olduğunu, faşizmin ekonomik koşullara ek olarak psikolojik yapısına da odaklanmak gerektiğini belirtir. Yukarıda bahsedilen Bataille'in homojenin kendi varoluşunu monarşik bir heterojenlik ile sağladığını belirttiği görüşü bunu gösterir. Böylece faşizm, heterojenliğin topluma faydalı hale getirildiği ve sağ kutuplu kutsallığın politikası olarak kendini var eder. Heterojenin sol kutbu ise anında bir tabu haline gelir. Topluluğun etrafında şekillendiği sağ kutuplu kutsallığın (kilise) merkeziliğinde sol kutup, aynı zamanda kutsallığa tepki ile oluşan bir harekettir. Heterojenin, bir başka deyişle ihlal eden aktif ilke olarak maddenin, bu kutuplar arası hareketi de genellikle soldan sağa doğru⁷⁷ ya da aşağıdan yukarıya doğru homojenlik içinde kullanışlı hale getirilir: “Çürüyen cesedin en çarpıcı sol kutuplu korkusu bile, zamanla, kanlı madde yavaş yavaş ortadan kayboldukça, ahlak bozucu yanını kaybeder, önünde sonunda bir atanın kemikleri olarak sağ kutuptaki yerini alır.”⁷⁸

Sonuç

Dualistik ve ilişkisel/bağıntısal (*relational*) bir diyalektik dinamiğe sahip olan Bataille'in kavram çiftleri (heterojen/homojen, mana/tabu, vb.) ulus devlet ve göç arasında da bu doğrultuda bir dualistik ilişkinin varlığını ortaya koyma amacı taşımaktadır. Çünkü bahsi geçen gerilimin bir problem olarak anlaşılması çoğunlukla tek taraflı olup göçün kendisine dönük gerçekleşmektedir. Daha geniş bir açıdan ifade edilecek olursa, çözümün bir problem gerektirmesi bu anlamda formun madde, efendinin köle gerektirmesi ilişkileri üzerinden, Bataille'in yorumladığı haliyle, Hegel'in idealizmine alternatif bir bakış açısının politik felsefe açısından düşünülebilir olup olmadığı sorgulanmıştır. Dolayısıyla değinilen perspektife sadık kalarak uzlaşmanın kısır döngüsü homojen/heterojen kavram çifti ile incelenirken problemin kendisinin politik olduğu vurgulanmıştır. Yani göçün halihazırda ulus devletin ve toplumun öz eleştirisi olarak düşünülebilen imkanları sorgulanmıştır. Maddenin form ile temellendiği homojen sistem açısından, bu kavram çiftleri arasındaki geçişli diyalektik ilişkide, problem iddiasının çözümü var etmediği çıkarsanır. Bunun için problemi, heterojenin pratik türevlerinde, kendi varlığını varsayan bir işlev olarak kullanan homojen bir gücün rasyonel aracı haline getirebilme imkanına dikkat çekilmiştir. Bu da kendi düşmanını yaratarak bireyselliğe ulaşım tanınırlığını sağlayan devletin Hegel'in özdeşlik felsefesindeki yorumlanışına alternatif olarak Bataille'in heterojen/homojen kavram çifti ile yeniden ele alındığında anlaşılmaktadır.

Belirtilen kavramlar ulus devlet ve göç terimlerine uygulandığında, ulus devlet kendi varoluşunu ulus etrafında rasyonalize ettiği için devlet, ulusu kendi manası (yükseltmiş heterojenlik/kutsallık) olarak işlevselleştirmektedir. Böylece, ulusu korumak için kendi homojenliğini tehdit eden tabularını yasalar ile kontrol altına alırken referans olarak yükseltmiş ulusal değerler sağ kutuplu heterojen olarak kendini göstermektedir. Çünkü devletin kendi ideallerini homojen üretkenliği temellendirmek için tayin ettiği heterojen unsurlar, kendisini tehdit eden sol kutuplu ve bayağı (base) olan heterojen unsurlar tarafından ihlal edilir. Fakat homojenlik kendi varoluş mekanizmasında tehdit olarak belirlediği aşırı ya da israf olarak adlandırılabilir heterojen unsurları da değinildiği üzere kendisi oluşturmaktadır. Giderek her şeyin üretkenliğe ve ekonomik faydaya indirgenmesi ile hangi unsurların tehdit teşkil ettiği de yine homojenliğin kendi işlevselliğe dayalı ölçütlerince belirlenmektedir. Öyleyse ulus devletin homojenliği ve göç arasındaki gerilim, göçün bir kriz olarak adlandırılmasıyla birlikte, bir tehdit edenin belirlenmesi ile mümkün olmaktadır. Bu tehdit, tahmin edileceği üzere, devlet kaynaklı egemence verilmiş kararlardan kaynaklandığı için devlet hem göçü tehdit olarak meydana getirmekte hem de bu sol kutuplu heterojenliğin aşağıdaki konumunu, kendini gerekçelendirdiği sağ kutuplu heterojenliğe entegre etme eğilimi göstermektedir. Bu durumda da sol kutuplu tarafı ile göç olgusu, yalnızca yükseltmiş heterojen değerlerin içinde çözülmesi gereken ve göç etmenin ya da göçmenin anında tabu halini almasının gerekli olduğu indirgemeci bir tutumla karşılaşır. Diğer yandan, bu gerilimin kontrol edilebilirliğinin muğlaklığı, göç ve mülteciler hususunun homojen sistemin indirgeyemediği ve dolayısıyla hassasiyet gösterdiği sol kutuplu bir heterojen olduğunu da göstermektedir. Çünkü mülteciler üzerinden konu edilmiş göç, kültür, medeniyet ve hukuk gibi bütün insan yapımı unsurlardan ayrı değerlendirildiğinde görünür hale gelen salt insan yaşamını anlatır durumdadır:

İnsan yaşamı, hukuksal varlıktan ayrı ve aslında göksel uzarda gündün geceye, bir ülkeden diğerine, tek başına bırakılmış bir yerkürede cereyan ettiği haliyle insan yaşamı, akli anlayışların atfettiği kapalı sistemlerle hiçbir biçimde sınırlandırılmaz.⁷⁹

Bu açıdan bakıldığında, bu tür bir göç hareketinin ihlal eden özelliğinin, içinde bulunduğu kapalı sistemlerin kronolojik olarak öncesinde oluşundan dolayı da bu sistemler ile sınırlanamayacağı görülmektedir.

Göçün bir fazlalık olarak ulus devlet içinde gerilim oluşturması bahsinde Bataille'in iktisadi görüşleri oldukça

⁷⁷ Pawlett, *Georges Bataille: The Sacred and Society*, 32.

⁷⁸ Pawlett, *Georges Bataille: The Sacred and Society*.

⁷⁹ Bataille, *Lanetli Pay*, 12.

önemlidir.⁸⁰ Temel materyalizmde, madde enerji olarak bir fazlalığa doğru eğilim göstermektedir.⁸¹ Bu eğilim dünya merkezli homojen ve kısıtlı olanın, güneş merkezli Kopernikçi bir anlayışla genelleştirilmesi durumudur.⁸² Böylece, maddenin enerji olarak devinimi, kısıtlı ve genel ekonomi anlayışları içinde ele alınır. Bu fazlalık, bir sistemin ya da organizmanın büyümesini veya uzamsal olarak genişlemesini sağlar.⁸³ Yine de bu büyüme, fazlalığa karşı alınan geçici bir çözümdür. Çünkü büyümenin de sınırı vardır.⁸⁴ Bu sınıra ulaştıktan sonra fazlalık, yararlı biçimde harcanamaz ve israf edilmek zorundadır; kârsız yitirmek zorundadır.⁸⁵ Bir başka deyişle, kârsız yitirme için heterojen olarak belirtilmiş bu fazlalığın sağ heterojen kutupta dahi işlevselleştirilmesinin imkânsız olduğu bir doygunluğa ulaşmak gerekir. Bu aşamada, örneğin üreten olduğu halde paydaş olmadığı için heterojen bir sınıf olarak işçi, emeğinden faydalanılmadığında işten atılabilir. Böylece, sistem açısından bu işlevselleştirilemeyen fazlalık, onun artığı olarak heterojenliğin sol kutbunda yer alır.

Göçün kendi heterojen durumunun yararsızlığı, insanın iş, seyahat, yatırım gibi üretken amaçların dışında, göçe itilmesinde saklıdır. İşten atılmanın, çalışmanı zorunlu olarak dışsallaştırması ile bu yönden göç de, “artık” olarak üretkenliği tehdit eden heterojen bir unsurdur. Burada da heterojen bir ögenin sağ kutup içinde yine üretkenlik açısından işlevsiz olarak harcanması ve dolayısıyla homojenin kendi var oluşunu devam ettirmesinde bir referans görevi teşkil etmesi, sol kutuptan farkını ortaya koyar. Fakat yine de bu kutupluluk değinildiği üzere geçişken bir diyalektik içindedir. O halde, fazlalığın sistem içinde doygunluğa ulaşması, onun aynı zamanda sağ heterojen unsurlarca da israf bakımından sınıra ulaştığını gösterir. Geriye hiçbir formda indirgenemeyecek yalnızca sol heterojen öğelerin kaldığı bu süreçte, bu fazlalık homojenliğin içsel dinamiğini bozan bir tehdit haline gelir. Bu süreç ise bir sonraki homojen düzenin temelini oluşturabilecek potansiyeli kendindeki ihlal niteliğinden almaktadır. Şöyle ki göç olgusu bu bağlamda hem medeniyeti temellendiren hem de tahrip eden niteliği, enerjinin dualistik ihlaline dikkat çekilen temel materyalizmin kavram sarmalları dolayısıyla açıklığa kavuşmaktadır.

Ulus devletin neoliberal ekonominin etkisi ile egemenliğinin değişime uğraması, devletin homojenliğine etki etmektedir. Birliklilik ideali olarak değişim içinde olan homojenlik, refah devletindeki kolektif normlardan, bireysel girişimci bir düzene eğilim göstermektedir. Bu değişim ve dönüşüm yeni heterojen unsurları da beraberinde getirmektedir. Başka deyişle her aşamada fazlalık olan toplumsal unsurlar değişime uğramaktadır. Temel materyalizm görüşü, yükseltilmiş heterojen değerlerin yanında, sol kutuplu heterojen unsurlar ile sınır güvenliği arasındaki ilişkinin anlaşılmasına böylece katkıda bulunmaktadır. Şöyle ki ticaretin küresel dolaşımı açısından ekonominin artan önemi sınırların güçlendirilmesinde rol oynamaktadır. Sınır güvenliği yaşam enerjisinin büyümenin limitleri açısından değerlendirildiği Bataille’in harcama ve genel ekonomi fikirlerince düşünülebilir. Göç hareketlerinin heterojen bir unsur olarak sisteme etki etmesi, homojen ve üretken toplum idealinin büyüme enerjisinin hangi açıdan kendi limitine ulaştığını anlamada verimlidir. Örneğin 1970lerde kapitalizmin enflasyon ve durgunluk ile karşı karşıya kalması sonucu petrol krizi ile ekonominin serbest piyasaya eğilimli hale gelmesi büyümenin kendi limitini aştığını göstermektedir. Bu limit aşımı ile yaşanan ekonomik-politik değişim, kısıtlı ekonominin ortadan kalktığını değil, üretkenlik değerlerinin dönüştüğünü açığa çıkarmaktadır. Diğer yandan göçün de günümüzde sistemi tehdit eden bir kriz olarak anlaşılması yine homojen büyümenin limitine işaret etmektedir. Göçün mülteciler üzerinden bir fazlalık olarak incelenmesi, üretkenliği amaçlayan homojen ekonominin heterojen unsurları belirlediğine dikkat çekmektedir. Bu bakış açısı aynı zamanda temel materyalizmin insanın yüksek ideallerinin dışında bir madde anlayışı olduğunu vurgular niteliktedir.

Bu bakımdan iki kavram arasındaki nedensellik ilişkisi de çözüldüğü için biri diğerinin problemi ya da çözümü olmak hükmünde değildir. Diğer bir deyişle göçün sabit ideal bakış açılarıncı problem olarak düşünülmesi temel materyalizm görüşünde vurgulanan soyutlama metodunun yargısıdır. Dolayısıyla göçün bir problem olarak ulus devlet tarafından çözümünü öneren yaklaşımlar, temel materyalizm görüşünde, imkânsız olanın soyutlanarak tahakküm altına alınmasında görülen dinamiğe benzer biçimde, idealist/materyalist olarak nitelenen sabit ön varsayımlara ihtiyaç duymaktadır. Böylece sabit değişmezlerden uzak olan Bataille’in bakış açısı, birlikte yaşama biçimlerinde tehdit unsuru

⁸⁰ Bu çalışmada Bataille’in iktisadi görüşlerindeki fazlalık terimi, “genel-kısıtlı ekonomi” düşüncelerini merkeze almaktansa, homojen ve heterojen terimleri üzerinden ele alınmıştır. Gerek madde ve temel materyalizm (base materialism) ile ilgili gerekse faşizm ile ilgili düşüncelerinde Bataille’in bu terimleri kullanması bu durumun gerekçesidir. Bu doğrultuda birincil kaynak olarak, Bataille 1927-1939 arası yazıları esas alınmıştır. “Genel ve kısıtlı ekonomi”, çalışmanın sonunda “homojen-heterojen” terimleri ile ilişkili olarak kullanılmıştır. Ayrıca, kronolojik olarak Bataille’in yazılarında, “homojen-heterojen” terimlerinin kullanımı (1927-1939), genel-kısıtlı ekonomi düşüncesini (*Lanetli Pay*, 1949) incelemektedir.

⁸¹ Bataille *Lanetli Pay*, 15. Bu iktisadi görüşe ilişkin: “Yeryüzündeki enerji oyunlarının belirleyiciliği altındaki canlı organizma, prensip olarak, yaşamın sürmesi için gerekenden daha fazla enerji alır: Fazla enerji (zenginlik) bir sistemin (örneğin bir organizma) büyümesi için kullanılabilir; eğer sistem büyüyemezse ya da fazlalık onun büyümesi içinde bütünüyle kapsanamazsa, bu fazlalığı hiç yarar sağlamadan yitirmek, gönüllü ya da gönülsüz, zafer kazanmış gibi ya da bir felaket gibi harcamak şarttır.” Bkz. Bataille, *Lanetli Pay*, 49.

⁸² “Kısıtlı iktisat perspektiflerinden genel iktisat perspektiflerine geçiş aslında bir tür Copernicus değişimidir: Düşünce ve ahlak tersine döner. Öncelikle, zenginliklerin bir bölümünün, kabaca hesaplanarak, yok edilmesi kesin olsa da ya da hiç kâr olmadan, üretim dışı kullanıma yöneltile de, malların karşılıksız verilmesi de vuku bulur, hatta bu kaçınılmazdır. Bundan böyle, piramitlerin inşası gibi doğrudan savurganlıktan söz edememek bile, büyümeyi devam ettirme olasılığının kendisi bağışa tabidir: Dünyanın bütününe sanayi gelişimi, Amerikalıların, kendilerinin gibi bir ekonomi için kârsız bir işlemler marjına sahip olma zorunluluğunu açık seçik kavramalarını gerektirir [...]” Bkz. Bataille, *Lanetli Pay*, 52.

⁸³ Bataille, *Lanetli Pay*, 50.

⁸⁴ Bataille, *Lanetli Pay*.

⁸⁵ Bataille *Lanetli Pay*, 54.

oluşturan etkenlerin dönüştürücü yönüne de dikkat çekerek göçün sadece ortadan kaldırılması, ıslah ya da entegrasyona tabi kılınması gereken bir fazlalık ifadesi ile geçiştirilemeyeceğini göstermektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer Review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Yazarın ORCID ID'si / ORCID ID of the author

Ahmet Er 0000-0002-2527-4484

KAYNAKLAR / REFERENCES

- Bataille, Georges, *Encyclopedia Acephalica*, trans. Iain White, London: Atlas Press, 1995.
- Bataille, Georges. *İç Deney*. Çeviren Mehmet Mukadder Yakupoğlu. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2018.
- Bataille, Georges. *Lanetli Pay*. Çeviren Işık Ergüden, Ankara: Dost Kitabevi, 2010.
- Bataille, Georges. "Visions of Excess Selected Writings 1927-1939". Çeviren Allan Stoekl – Carl R. Lovitt – Donald M. Leslie Jr. *Theory and History of Literature*, Vol. 14. US: University of Minnesota Press, 1985.
- Blumenberg, Hans. "The Theory of Non-Conceptuality". History, Metaphors, *Fables: A Hans Blumenberg Reader*. edit. Hannes Bajohr, Florian Fuchs, Joe Paul Kroll. Ithaca: Cornell University Press, 2020: 257-295.
- Çetinkaya, Hüsamettin. *Gilbert Simondon Bireyleşme Felsefesi*. Çanakkale, Akademim Yayınları, 2024: 24-27.
- Derin, Özlem. "Bataille'da İhlal Kavramı". Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2019.
- Gasché, Rodolphe. *Georges Bataille: phenomenology and phantasmatology*. Çeviren Roland Végső. California, Standord University Press, 2012.
- Girard, Denis, Gaston Dulong. *Cassell's New French-English English-French Dictionary*. London, Cassel and Company LTD, 1964.
- Hirsch, A. "Sovereignty surreal: Bataille and Fanon beyond the state of exception". *Contemporary Political Theory* 13 (2014): 287–306.
- Hollier, Denis. *Against Architecture: The Writings of Georges Bataille*. Çeviren Betsy Wing. USA: The MIT Press, 1992.
- Hollier, Denis. "From Beyond Hegel to Nietzsche's Absence". On Bataille Critical Essays. Edit. Çeviren Leslie Anne Bold-Irons, USA: The State University of Newyork, 1995: 61-79.
- Hollier, Denis ve Hilari Allred. "The Dualist Materialism of Georges Bataille". *Yale French Studies*. 78 (1990): 124–39.
- Joris, Pierre. "Translator's Preface", *The Unavowable Community*. Çeviren Pierre Joris, Newyork: Station Hill Press, 1988: xvi-xvii.
- Löwith, Karl. *Hegel'den Nietzsche'ye*. Çeviren Reyhan Ay. İstanbul, Otonom Yayıncılık, 2021.
- Nail, Thomas. *Göçmen Figürü*. Çeviren Dılşa Ritsa Eşli. İstanbul, İletişim Yayınları, 2022.
- Norris, Andrew. "Giorgio Agamben and the Politics of the Living Dead." *Diacritics* 30. 4 (2000): 38-58.
- Noys, Benjamin. "Georges Bataille's Base Materialism". *Journal for Cultural Research* 2. 4 (1998): 499-517.
- Stoekl, Allan. "Bruno, Sade, Bataille: Matter and Energy, Death and Genorosity". *Bataille's peak: energy, religion, and postsustainability*. Minneapolis: The University of Minnesota Press, 2007: 3-32.
- Strong, Will. *Georges Bataille and Contemporary Thought*. UK: Bloomsbury Academic Publishing, 2017.
- Surya, Michel. "Faşizmin Son Mabedi". *Georges Bataille Ölüm Uğraşı*. Çeviren Işık Ergüden. İstanbul, 2013: 480-486.
- Pawlett, William. *Georges Bataille: The Sacred and Society*. New York, Routledge, 2016.

Atf Biçimi / How cite this article

Er, Ahmet. "A Bataillean Perspective on Migration and the Nation-State: The Politics of Active Matter as an Irreducible Force" *Felsefe Arkivi- Archives of Philosophy*, 61 (2024): 49–63. <https://doi.org/10.26650/arcip.1526247>